Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

До захисту допущено кафедрою маркетингу та торговельного підприємництва *протокол №*____ *від* _____

завідувач кафедри _____ Вікторія ЧОБІТОК
(підпис) (ім'я, прізвище)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського) / другого (магістерського))

«МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

(тема роботи)

Спеціальність (спеціалізація) 071 «Облік і оподаткування»
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)
Освітня програма «Облік і оподаткування»
(назва освітньої програми)

Здобувач _____ Максим ХАРИТОНОВИЧ
(підпис) (ім'я, прізвище)

Науковий керівник _____ Тетяна ПОЛЬОВА
(підпис) (ім'я, прізвище)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Вікторія ЧОБІТОК
(ім'я, прізвище)
_____
(підпис)
«___» _____ 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського) / другого (магістерського))
Харитоновича Максима Олександровича
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)
Спеціальність (спеціалізація) 071 «Облік і оподаткування»
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)
Освітня програма «Облік і оподаткування»
(назва освітньої програми)

1. Тема роботи: «Методика обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства»
2. Керівник роботи: Польова Тетяна Володимирівна, к.е.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по Університету від «15» грудня 2025 року № 4801-5/4400

3. Строк подання здобувачем роботи: «01» травня 2026 року
4. Вихідні дані до роботи:
5. Перелік питань, які потрібно розробити:

1) Облікова сутність грошових коштів підприємства, їх класифікація та значення в системі управління діяльністю підприємства.
2) Методика бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства.
3) Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та особливості організації обліку грошових коштів.
4) Аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів на підприємстві.
5) Напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства.
6) Заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів підприємства.

6. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Систематизація матеріалів про діяльність об’єкту дослідження	02.03.2026 р.	
2	Вивчення теоретичного матеріалу, написання першого розділу роботи	16.03.2026 р	
3	Аналіз діяльності об’єкту дослідження, написання другого розділу	03.04.2026 р	
4	Розробка та написання рекомендаційної частини роботи	20.04.2026 р	
5	Завершення вступу та висновків, формування анотації, впорядкування списку літератури	27.04.2026 р	
6	Перевірка на антиплагіат	01.05.2026 р	
7	Оформлення дипломної роботи та представлення її на кафедру	10.05.2026 р	

Дата видачі завдання: «02» березня 2026 року

Здобувач _____ Максим ХАРИТОНОВИЧ
(підпис) (ім’я, прізвище)

Науковий керівник _____ Тетяна ПОЛЬОВА
(підпис) (ім’я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

Харитонович, Максим Олександрович. Методика обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства : спеціальність 071 «Облік і оподаткування» : освітня програма «Облік і оподаткування» / М. О. Харитонович ; кер. Т. В. Польова. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. – 80 с.

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена теоретичним і практичним засадам методики обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства. У роботі досліджено облікову сутність грошових коштів підприємства, їх класифікацію та значення в системі управління діяльністю суб'єкта господарювання. Розглянуто методичні підходи до обліку операцій з грошовими коштами та визначено основні напрями аналізу їх наявності, руху й ефективності використання. Охарактеризовано організаційно-економічну структуру ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та досліджено особливості організації обліку грошових коштів на підприємстві. Здійснено аналіз складу, структури, динаміки та руху грошових коштів підприємства за 2022-2025 роки. Визначено основні тенденції формування грошових потоків, оцінено показники ліквідності, оборотності та збалансованості надходжень і виплат, а також виявлено чинники, що впливають на ефективність управління грошовими ресурсами підприємства. За результатами дослідження обґрунтовано напрями удосконалення обліку операцій з грошовими коштами. Запропоновано практичні заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за рахунок прискорення інкасації дебіторської заборгованості, упровадження платіжного календаря, синхронізації закупівель із прогнозом реалізації продукції та раціонального використання тимчасово вільних коштів. Розраховано очікуваний економічний ефект від упровадження запропонованих заходів.

Результати розробок можуть бути застосовані у практичній діяльності підприємств.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, облік, аналіз, ліквідність, платоспроможність, оборотність, внутрішній контроль, управління грошовими коштами, підприємство.

ANNOTATION

Харитонович, Максим Олександрович. Методика обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства : спеціальність 071 «Облік і оподаткування» : освітня програма «Облік і оподаткування» / М. О. Харитонович ; кер. Т. В. Польова. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. – 80 с.

The bachelor's qualification thesis is devoted to the theoretical and practical foundations of accounting and analysis of cash transactions of an enterprise. The study examines the accounting essence of cash, its classification, and its role in the management system of a business entity. Methodological approaches to accounting for cash transactions are considered, and the main directions for analyzing their availability, movement, and efficiency of use are identified. The organizational and economic structure of VADART GROUP LLC is characterized, and the features of cash accounting organization at the enterprise are investigated.

The composition, structure, dynamics, and movement of cash at the enterprise for 2022–2025 are analyzed. The main trends in the formation of cash flows are identified, and indicators of liquidity, turnover, and balance of cash inflows and outflows are assessed. Factors influencing the efficiency of cash management are also determined. Based on the results of the study, directions for improving the accounting of cash transactions are substantiated. Practical measures to enhance the efficiency of cash management and use at VADART GROUP LLC are proposed, including acceleration of accounts receivable collection, implementation of a payment calendar, synchronization of procurement with sales forecasts, and rational use of temporarily available funds. The expected economic effect from the implementation of these measures is calculated.

The results of the research can be applied in the practical activities of enterprises.

Keywords: cash, cash flows, accounting, analysis, liquidity, solvency, turnover, internal control, cash management, enterprise.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП…… 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА……. 8
1.1 Облікова сутність грошових коштів підприємства, їх класифікація та значення в системі управління діяльністю підприємства …… 8
1.2 Методика бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства …… 16
ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ…… 25
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»..... 27
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та особливості організації обліку грошових коштів 27
2.2 Аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів на підприємстві .....…….... 35
ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ ……..... 42
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»…..…. 44
3.1 Напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства .....…… 44
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів підприємства..……... 51
ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ..……... 61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ……..…….. 63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….…..... 66
ДОДАТКИ……... 72

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування підприємств України особливого значення набуває забезпечення належного рівня платоспроможності, фінансової стійкості та безперервності господарської діяльності. Вирішення зазначених завдань значною мірою залежить від ефективності управління грошовими коштами, які є найбільш ліквідною частиною активів підприємства та виступають необхідною передумовою здійснення поточних розрахунків, виконання договірних зобов'язань, формування запасів, виплати заробітної плати, сплати податків, фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Саме тому облік і аналіз операцій з грошовими коштами посідають важливе місце в системі управління підприємством, оскільки формують інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення рівноваги між надходженням і вибуттям коштів, підтримання ліквідності та підвищення результативності господарювання.

Метою дослідження є обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення методики обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити наступні завдання:

– дослідити облікову сутність грошових коштів підприємства, їх класифікацію та значення в системі управління діяльністю підприємства;

– розглянути методику бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства;

– надати характеристику організаційно-економічній структурі підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та дослідити особливості організації обліку грошових коштів;

– здійснити аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів на підприємстві;

– обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства;

– розробити заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства.

Предметом дослідження є методика бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали фахових періодичних видань, а також фінансова звітність, внутрішня економічна інформація та облікові дані ТОВ «ВАДАРТ ГРУП».

Кваліфікаційна робота виконується на основі фінансової звітності підприємства у формі товариства з обмеженою відповідальністю «ВАДАРТ ГРУП», основним видом діяльності якого є виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів (КВЕД 10.82).

У процесі дослідження використано наступні методи: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних підходів до трактування сутності грошових коштів; порівняння – для оцінки динаміки показників за період дослідження; групування – для систематизації видів грошових коштів та напрямів їх руху; табличний метод – для відображення аналітичних розрахунків; коефіцієнтний метод – для оцінки ліквідності, платоспроможності та ефективності використання коштів; горизонтальний і вертикальний аналіз – для дослідження змін у структурі та динаміці грошових потоків; абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків і пропозицій.

Практичне значення результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо підвищення інформативності обліку грошових коштів, удосконалення внутрішнього контролю та планування, а також зміцнення ліквідності, платоспроможності й ефективності використання ресурсів підприємства.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Облікова сутність грошових коштів підприємства, їх класифікація та значення в системі управління діяльністю підприємства

У системі ресурсного забезпечення підприємства грошові кошти посідають особливе місце, оскільки саме вони є найбільш ліквідною частиною активів і забезпечують можливість безперервного здійснення господарської діяльності. Наявність достатнього обсягу грошових коштів дає змогу підприємству своєчасно виконувати поточні зобов'язання, розраховуватися з постачальниками, працівниками, бюджетом, фінансовими установами та іншими контрагентами, а також підтримувати стабільний виробничий і збутовий процес. Водночас нераціональне управління грошовими ресурсами може призводити до дефіциту ліквідності, затримок у платежах, втрати фінансової стійкості та зниження загальної ефективності функціонування підприємства [16].

Економічна сутність грошових коштів виявляється через їх здатність виконувати роль універсального платіжного, облікового та накопичувального інструмента у процесі господарської діяльності підприємства. У практичному аспекті грошові кошти є засобом обслуговування кругообігу капіталу: вони авансуються у придбання виробничих запасів, використовуються для покриття витрат на виробництво, обслуговують реалізацію продукції та в підсумку повертаються у формі грошових надходжень від покупців. Отже, грошові кошти виступають початковою і завершальною ланкою операційного циклу підприємства, а їх рух відображає реальну інтенсивність та результативність господарських процесів [21].

На відміну від інших видів активів, грошові кошти характеризуються абсолютною ліквідністю, що визначає їх провідну роль у забезпеченні

платоспроможності підприємства. Саме вони є тим ресурсом, який може бути негайно використаний для погашення поточних зобов'язань без попереднього перетворення на іншу форму активів. Проте надмірне накопичення коштів без активного їх залучення у господарський оборот також не є економічно доцільним, оскільки за умов інфляції та альтернативної вартості капіталу це може призводити до втрати потенційного доходу. Тому в системі управління підприємством важливим є забезпечення оптимального співвідношення між ліквідністю, дохідністю та ризиком використання грошових ресурсів [19].

У науковій літературі та нормативно-правових джерелах грошові кошти розглядаються як готівка в касі, кошти на рахунках у банках, депозити до запитання та інші активи, що можуть бути використані для здійснення поточних розрахунків. Тісно пов'язаним із поняттям грошових коштів є поняття еквівалентів грошових коштів, під якими розуміють короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у певні суми коштів і характеризуються незначним ризиком зміни вартості [28]. У бухгалтерському обліку таке розмежування має важливе значення для правильної оцінки ліквідних активів, формування показників фінансової звітності та проведення аналітичних розрахунків.

З облікового погляду грошові кошти не обмежуються лише технічною функцією засобу платежу. Вони є індикатором фінансового стану підприємства, результатом реалізації продукції, свідченням рівня ділової активності та матеріальною основою відтворення господарського процесу. Обсяг і структура грошових коштів, швидкість їх обороту, стабільність надходжень та збалансованість вибуття відображають якість фінансового менеджменту на підприємстві. Якщо підприємство має стабільний вхідний грошовий потік і збалансовану систему витрачання коштів, це свідчить про його належну платоспроможність, кредитоспроможність і можливість подальшого розвитку [29].

У сучасних умовах господарювання роль грошових коштів посилюється внаслідок цифровізації розрахунків, розширення безготівкових операцій,

використання систем дистанційного банківського обслуговування та зростання вимог до внутрішнього контролю за фінансовими ресурсами. Для підприємств виробничої сфери, які мають складні розрахункові зв'язки з постачальниками сировини, транспортними компаніями, торговельними мережами, працівниками та іншими учасниками ринку, належна організація обліку грошових коштів є важливою умовою підтримання ритмічності виробничого процесу. Будь-які затримки надходження коштів або помилки в організації платежів можуть спричинити перебої у постачанні, порушення договірної дисципліни, збільшення витрат і втрату частини доходу [18].

Обліковий зміст грошових коштів підприємства розкривається через їх головні функції та роль у забезпеченні безперервності фінансово-господарської діяльності. Насамперед грошові кошти виконують платіжну функцію, оскільки саме вони забезпечують своєчасне погашення поточних і довгострокових зобов'язань підприємства перед постачальниками, працівниками, бюджетом та іншими контрагентами. Від рівня платоспроможності значною мірою залежить фінансова стабільність і ділова репутація суб'єкта господарювання.

Важливою є також функція міри вартості, адже всі господарські операції знаходять своє відображення у вартісній формі саме через грошові показники. Завдяки цьому забезпечується можливість узагальнення, порівняння та аналізу витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства, що є основою для прийняття управлінських рішень.

Грошові кошти виконують і функцію засобу нагромадження, оскільки частина фінансових ресурсів може акумулюватися для забезпечення майбутніх витрат, формування резервів, реалізації інвестиційних проєктів або покриття можливих фінансових ризиків. Це сприяє підвищенню фінансової гнучкості підприємства та його здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Окрім цього, у системі управління грошові кошти відіграють важливу контрольну функцію. Аналіз їх руху дає змогу оцінити реальний фінансовий

стан підприємства, ефективність використання ресурсів, рівень фінансової дисципліни та виконання затверджених фінансових планів. Таким чином, грошові кошти виступають не лише інструментом розрахунків, а й важливим інформаційним джерелом для контролю, аналізу та стратегічного управління діяльністю підприємства [33].

У таблиці 1.1 наведено основні підходи до визначення сутності грошових коштів підприємства та управлінське значення.

Таблиця 1.1

Основні підходи до визначення сутності грошових коштів підприємства

Підхід до трактування	Зміст підходу	Управлінське значення
1	2	3
Обліковий	Грошові кошти розглядаються як найбільш ліквідні активи, що обліковуються в касі, на поточних і інших рахунках у банках.	Забезпечує правильне відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.
Фінансовий	Грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства.	Дає змогу оцінювати здатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання.
Управлінський	Грошові кошти є інструментом оперативного фінансового управління, планування платежів і надходжень.	Сприяє оптимізації грошових потоків та прийняттю управлінських рішень.
Відтворювальний	Грошові кошти обслуговують кругообіг капіталу на всіх стадіях діяльності підприємства.	Показує їх роль у забезпеченні безперервності виробництва і реалізації продукції.
Контрольний	Рух грошових коштів відображає реальний стан розрахункової дисципліни та фінансової організації підприємства.	Дозволяє виявляти касові розриви, надлишкові витрати та резерви підвищення ефективності.

Джерело: систематизовано автором на базі [16; 24; 33; 46; 51]

Сутність грошових коштів як облікової категорії тісно пов'язана з їх класифікацією. Правильна класифікація необхідна як для потреб бухгалтерського обліку, так і для аналізу, контролю та управління. Вона дає змогу систематизувати інформацію про форми розміщення коштів, напрями їх

використання, джерела надходження та характер обслуговуваних ними операцій. Саме класифікація забезпечує можливість побудови аналітичного обліку за видами коштів, проведення оцінки структури ліквідних активів та виявлення ризиків, пов’язаних із недостатністю або неефективним використанням грошових ресурсів.

Найбільш поширеним є поділ грошових коштів за місцем зберігання та формою існування. За цією ознакою виділяють готівкові кошти в касі та безготівкові кошти на банківських рахунках. Готівкові кошти використовуються, як правило, для здійснення розрахунків у межах, установлених чинним законодавством, виплати окремих видів витрат та проведення дрібних господарських операцій. Безготівкові кошти є основною формою розрахунків між суб’єктами господарювання, оскільки забезпечують більшу прозорість, контрольованість і оперативність руху коштів. Для сучасного підприємства безготівкові розрахунки мають домінуюче значення, оскільки охоплюють операції з постачальниками, покупцями, державними органами, банками та іншими партнерами [19; 21].

За валютою здійснення операцій грошові кошти поділяють на кошти у національній та іноземній валюті. Такий поділ є важливим для підприємств, які працюють із зовнішньоекономічними контрагентами, імпортними поставками, експортом продукції або мають валютні зобов’язання. Облік і аналіз коштів в іноземній валюті потребують окремої уваги у зв’язку з необхідністю перерахунку валютних сум, визначення курсових різниць і контролю валютних ризиків. Для підприємств, діяльність яких пов’язана з імпортом сировини чи матеріалів або експортом готової продукції, валютна складова руху грошових коштів може істотно впливати на фінансові результати та загальний рівень ліквідності.

За функціональним призначенням у господарському процесі доцільно розрізняти кошти, що обслуговують операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Операційні грошові кошти пов’язані з основною діяльністю підприємства, тобто з надходженням виручки від реалізації продукції,

оплатою матеріалів, заробітної плати, податків, транспортних і маркетингових витрат. Інвестиційні грошові кошти використовуються для придбання чи продажу необоротних активів, фінансових інвестицій, модернізації виробництва. Фінансові грошові кошти відображають надходження і виплати, пов'язані із залученням та поверненням позикового капіталу, сплатою відсотків, виплатою дивідендів або внесками власників [20].

Важливого значення для обліку та аналізу набуває класифікація грошових коштів за ступенем ліквідності та доступності використання. За цією ознакою можна виокремити абсолютно вільні кошти, що доступні для негайного використання, тимчасово обмежені кошти та еквіваленти грошових коштів. Подібний поділ дає змогу оцінити реальні фінансові можливості підприємства, оскільки не весь обсяг грошових активів однаково швидко може бути використаний для покриття поточних потреб. Частина коштів може бути заблокована під окремі цілі, зарезервована або тимчасово вкладена в короткострокові інструменти.

Для цілей управління доцільно також класифікувати грошові кошти за джерелами формування та напрямами використання. За джерелами формування вони можуть надходити від реалізації продукції, робіт і послуг, від інших операційних доходів, фінансових надходжень, кредитів, внесків власників, продажу активів тощо. За напрямами використання кошти спрямовуються на фінансування виробничого процесу, погашення зобов'язань, сплату податків, капітальні інвестиції, соціальні виплати, обслуговування боргу та інші потреби підприємства. Така класифікація є особливо важливою для здійснення факторного аналізу грошових потоків та оцінки ефективності управлінських рішень [24].

Вищезазначені класифікаційні ознаки грошових коштів підприємства згруповано відповідно для потреб обліку та аналізу та представлено в таблиці 1.2. Класифікація грошових коштів необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень та визначення стратегічних напрямків розвитку підприємства.

Таблиця 1.2

Класифікація грошових коштів підприємства для потреб обліку та аналізу

Класифікаційна ознака	Види грошових коштів	Характеристика
1	2	3
За формою існування	Готівкові; безготівкові	Відображають кошти в касі та кошти на рахунках у банках
За валютою обігу	У національній валюті; в іноземній валюті	Дає змогу організувати облік валютних операцій і контролювати курсові ризики
За місцем зберігання	Каса; поточні рахунки; інші банківські рахунки	Характеризує розміщення коштів і порядок доступу до них
За функціональним призначенням	Для операційної, інвестиційної, фінансової діяльності	Показує участь коштів у різних напрямах діяльності підприємства
За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні; еквіваленти грошових коштів; тимчасово обмежені	Дозволяє оцінити реальну спроможність підприємства здійснювати платежі
За джерелами формування	Виручка від реалізації; інші надходження; кредити; внески власників; надходження від продажу активів	Використовується для аналізу структури грошових надходжень
За напрямами використання	Оплата постачальникам; заробітна плата; податки; інвестиції; погашення зобов'язань; інші виплати	Дає змогу оцінити напрями витрачання коштів і пріоритети фінансування
За рівнем планування	Планові; фактичні; резервні	Сприяє організації бюджетування та контролю виконання платіжного календаря

Джерело: систематизовано автором на базі [19; 21; 24]

Для підприємства виробничого профілю грошові кошти мають не лише універсальний, а й стратегічний характер. Вони обслуговують формування запасів сировини й матеріалів, оплату енергоносіїв, фінансування виробничих потреб, маркетингових заходів, логістики, сервісного супроводу та розрахунків із торговельними мережами. Якщо підприємство працює в умовах сезонних коливань попиту, зміни вартості сировини та нестабільних строків розрахунків із покупцями, значення ефективного управління грошовими коштами ще більше зростає. У таких умовах аналітична інформація про

структуру, динаміку та швидкість обігу коштів стає базою для оперативного управління фінансовою рівновагою [23].

Грошові кошти мають важливе значення і в системі оцінки фінансового стану підприємства. Саме вони лежать в основі розрахунку коефіцієнтів абсолютної ліквідності, платоспроможності, достатності чистого грошового потоку, тривалості обороту грошових коштів та інших аналітичних показників. На відміну від показників прибутковості, які можуть формуватися за методом нарахування, показники руху грошових коштів відображають реальний фінансовий результат у частині фактичного надходження та вибуття ресурсів. Тому саме аналіз грошових коштів дає об'єктивне уявлення про поточні фінансові можливості підприємства [25].

Управлінське значення грошових коштів проявляється також у тому, що вони є основою фінансового планування. Побудова бюджетів, платіжного календаря, прогнозування потреби в оборотному капіталі, визначення дефіциту або надлишку коштів, ухвалення рішень щодо залучення короткострокового фінансування чи розміщення тимчасово вільних ресурсів неможливі без достовірної обліково-аналітичної інформації про стан грошових активів. Саме тому система обліку грошових коштів має забезпечувати не лише дотримання нормативних вимог щодо оформлення касових і банківських операцій, а й формування інформації, придатної для внутрішнього управління, контролю та прогнозування [46].

Отже, грошові кошти підприємства є особливим видом активів, який поєднує в собі властивості платіжного засобу, інструмента фінансового управління, індикатора ділової активності та основи підтримання ліквідності й платоспроможності. Їх облікова сутність розкривається через участь у кругообігу капіталу, забезпечення безперервності господарських процесів, виконання платіжної, облікової, контрольної та накопичувальної функцій. Класифікація грошових коштів за різними ознаками створює підґрунтя для належної організації бухгалтерського обліку, здійснення економічного аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

1.2. Методика бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Раціональна організація бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами є необхідною умовою забезпечення фінансової дисципліни, належного внутрішнього контролю та формування достовірної інформації для управління підприємством. Методика обліку операцій з грошовими коштами охоплює сукупність способів документування, оцінки, відображення на рахунках бухгалтерського обліку, узагальнення у регістрах і фінансовій звітності інформації про наявність, надходження, вибуття та залишки коштів у касі, на поточних рахунках у банках, валютних рахунках та в інших формах їх зберігання. Особливість цього об'єкта обліку полягає в тому, що грошові кошти одночасно є найбільш ліквідним активом і найбільш уразливим з погляду ризику порушення фінансової дисципліни, тому методика їх обліку повинна поєднувати оперативність, точність, належну аналітичність і дієві контрольні процедури [40].

Методика бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами базується на чинному законодавстві та нормативно-правових актах України. Основу правового регулювання становлять Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5], Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [6], План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [7; 8], а також нормативні акти Національного банку України щодо ведення касових операцій та безготівкових розрахунків [9; 10]. Саме зазначені документи визначають підходи до визнання, класифікації, оцінки та розкриття інформації про грошові кошти у системі бухгалтерського обліку.

Облік грошових коштів повинен забезпечувати вирішення низки важливих завдань. По-перше, повне й своєчасне документальне оформлення

всіх касових і банківських операцій. По-друге, облік має забезпечувати контроль за збереженням готівки, дотриманням касової дисципліни, цільовим використанням коштів та законністю їх витрачання. По-третє, важливим завданням є формування достовірної інформації про залишки та рух коштів за окремими місцями зберігання, валютами, напрямами надходження і використання. По-четверте, облік операцій з грошовими коштами має створювати інформаційну базу для аналізу ліквідності, платоспроможності, збалансованості грошових потоків та ефективності управління фінансовими ресурсами [39; 52].

У практиці бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про грошові кошти використовують рахунки класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Провідне значення мають рахунок 30 «Готівка», рахунок 31 «Рахунки в банках» та рахунок 33 «Інші кошти». На рахунку 30 відображається наявність і рух готівки в касі підприємства, при цьому аналітичний облік може вестися за видами валют. На рахунку 31 обліковуються кошти на поточних, валютних та інших рахунках у банківських установах. Рахунок 33 призначений для обліку грошових документів, електронних грошей, коштів у дорозі та інших окремих форм коштів, які потребують відокремленого контролю [7; 8]. Застосування відповідних субрахунків забезпечує деталізацію інформації та можливість її подальшого використання в аналітичній роботі.

Первинний облік операцій з грошовими коштами залежить від форми їх існування. Для готівкових операцій основними документами є прибуткові та видаткові касові ордери, касова книга, журнали реєстрації касових документів, звіти касира та інші внутрішні документи підприємства. Для безготівкових операцій використовуються виписки банку з доданими розрахунковими документами, платіжні інструкції, меморіальні ордери, банківські повідомлення, документи щодо валютних операцій тощо. Важливою вимогою є своєчасне відображення кожної операції в системі бухгалтерського обліку на підставі належним чином оформленого первинного документа [51].

Методика обліку касових операцій передбачає щоденне відображення надходження й вибуття готівки, визначення фактичного залишку коштів у касі, контроль за дотриманням ліміту каси та правильністю використання готівки за призначенням. Надходження готівки до каси може здійснюватися за рахунок виручки від реалізації, повернення підзвітних сум, отримання коштів із банку, внесків засновників, погашення дебіторської заборгованості тощо. Вибуття готівки пов'язане з виплатою заробітної плати, видачею коштів під звіт, оплатою господарських потреб, здаванням готівки до банку та іншими дозволеними законодавством операціями. Особливу роль у цій частині відіграє контроль за своєчасністю оприбуткування готівки, дотриманням касової дисципліни та правильністю віднесення сум на відповідні рахунки бухгалтерського обліку [31].

Облік коштів на рахунках у банках має свої особливості, оскільки ґрунтується на даних банківських виписок. Кожна операція з надходження або списання коштів з поточного рахунку повинна бути підтверджена відповідним банківським документом і відображена в обліку підприємства за датою здійснення або за датою банківської виписки залежно від організації документообігу. Надходження коштів на рахунки в банках можуть бути пов'язані з оплатою від покупців, отриманням кредитів, поверненням дебіторської заборгованості, відшкодуванням витрат, фінансовою допомогою та іншими операціями. Списання коштів охоплює оплату постачальникам, податкові платежі, виплату заробітної плати через банківські установи, погашення кредитів, сплату відсотків, інші платежі поточного та інвестиційного характеру [25].

Окремої уваги вимагає методика обліку коштів в іноземній валюті. Такі операції відображаються у бухгалтерському обліку як у валюті здійснення операції, так і у гривневому еквіваленті за офіційним курсом Національного банку України на дату визнання. На дату балансу, а також на дату проведення господарської операції за монетарними статтями здійснюється перерахунок валютних коштів, унаслідок чого виникають курсові різниці. Вони підлягають

відображенню у складі доходів або витрат звітного періоду. Для підприємств, які здійснюють імпортні або експортні операції, правильний облік валютних коштів має важливе значення не лише для достовірності звітності, а й для оцінки впливу валютних коливань на фінансові результати та грошові потоки [28].

В таблиці 1.3 наведено методичні засади бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства.

Таблиця 1.3

Методичні засади бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства

Елемент методики	Зміст	Облікове значення
1	2	3
Об’єкти обліку	Готівка в касі, кошти на поточних і валютних рахунках, інші кошти, грошові документи, кошти в дорозі.	Забезпечує повноту відображення всіх форм грошових активів.
Нормативна база	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1, 21, План рахунків, нормативні акти НБУ.	Визначає правила документування, оцінки та відображення операцій.
Первинні документи	Прибуткові та видаткові касові ордери, касова книга, виписки банку, платіжні інструкції, банківські повідомлення.	Підтверджують законність і факт здійснення операцій
Синтетичні рахунки	30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти»	Забезпечують узагальнення інформації про наявність і рух коштів.
Аналітичний облік	За видами коштів, рахунками, валютами, джерелами надходження та напрямами використання.	Створює інформаційну базу для управління та аналізу.
Оцінка коштів	За номінальною вартістю, валютні кошти – з перерахунком у гривню за курсом НБУ.	Забезпечує достовірне відображення у звітності
Узагальнення інформації	Облікові регістри, оборотно-сальдові відомості, фінансова звітність.	Дозволяє контролювати залишки та готувати інформацію для аналізу.
Внутрішній контроль	Перевірка касової дисципліни, звірка з банком, інвентаризація, розмежування повноважень.	Знижує ризик помилок, зловживань і нецільового використання коштів.

Джерело: систематизовано автором на базі [1; 7; 8; 9; 10; 13; 14; 15; 25]

Важливим складником методики бухгалтерського обліку грошових коштів є організація аналітичного обліку. Якщо синтетичний облік забезпечує загальне узагальнення інформації, то аналітичний дозволяє деталізувати її за окремими видами коштів, місцями зберігання, рахунками в банках, валютами, касами, підзвітними особами, каналами надходження та напрямами витрачання. Для ефективного управління доцільним є ведення аналітичного обліку не лише за технічними ознаками, а й за економічним змістом: операційна діяльність, розрахунки з покупцями, оплата постачальникам, податки, витрати на збут, маркетингові витрати, сервісне обслуговування, інвестиційні платежі та інші напрями. Така деталізація дає змогу формувати внутрішню звітність, корисну для оперативного фінансового планування [25].

Не менш важливим елементом методики є інвентаризація грошових коштів. Її проведення спрямоване на перевірку фактичної наявності готівки в касі, звірку облікових даних із виписками банку, підтвердження залишків коштів на рахунках, виявлення розбіжностей, нестач або надлишків. Інвентаризація виконує не лише контрольну, а й превентивну функцію, оскільки сприяє підвищенню відповідальності матеріально відповідальних осіб і знижує ризик порушень у сфері обігу грошових коштів. Для виробничих підприємств, де рух коштів має постійний і значний характер, значення інвентаризаційних процедур посилюється [39].

Методика аналізу операцій з грошовими коштами спрямована на оцінку достатності, структури, динаміки, швидкості обороту та ефективності використання грошових ресурсів підприємства. Якщо бухгалтерський облік формує інформаційну базу, то економічний аналіз дає змогу виявити тенденції руху коштів, визначити причини касових розривів, оцінити якість управління грошовими потоками та сформувати рекомендації щодо їх оптимізації. У сучасних умовах аналіз грошових коштів є одним із головних елементів оцінки фінансової стійкості й платоспроможності підприємства [29].

Методика аналізу грошових коштів передбачає кілька взаємопов’язаних етапів. На першому етапі здійснюється оцінка загального обсягу і структури

грошових коштів за окремими видами та місцями їх зберігання. На другому етапі проводиться аналіз динаміки залишків і руху коштів у часі. Третій етап пов'язаний із дослідженням надходжень і виплат за видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою. На четвертому етапі здійснюється оцінка показників ліквідності, оборотності й достатності грошових коштів. Завершальним етапом є визначення резервів оптимізації грошових потоків, скорочення непродуктивних витрат і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [47].

У практиці аналітичної роботи використовують горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, порівняльний та факторний методи аналізу. Горизонтальний аналіз дає змогу оцінити зміну залишків і руху грошових коштів у динаміці. Вертикальний аналіз використовується для визначення структури надходжень і виплат. Коефіцієнтний аналіз спрямований на оцінку ліквідності, швидкості обороту та достатності коштів. Порівняльний аналіз дозволяє співставити фактичні показники з плановими, нормативними або середньогалузевими значеннями. Факторний аналіз використовується для встановлення причин зміни обсягу грошових коштів, їх оборотності або чистого грошового потоку [37].

Для оцінки руху й ефективності використання грошових коштів застосовується система аналітичних показників. До них належать абсолютні показники, що відображають залишок коштів на початок і кінець періоду, суму надходжень, виплат, чистий грошовий потік, а також відносні показники, які характеризують ліквідність, платоспроможність, оборотність та достатність коштів. Особливе місце займають показники, що пов'язують обсяг грошових коштів із доходом від реалізації, поточними зобов'язаннями, середньою тривалістю обороту та обсягом грошових виплат [36].

Узагальнення методичних підходів до аналізу операцій з грошовими коштами представлено системою основних аналітичних формул, що систематизовано в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Система показників аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Показник	Методика розрахунку
1	2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}}{\text{Поточні зобов}'\text{язання}}$
Коефіцієнт забезпеченості поточних зобов'язань грошовими коштами	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов}'\text{язання}}$
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середній залишок грошових коштів}}$
Період обороту грошових коштів, днів	$\frac{360}{\text{Коефіцієнт оборотності грошових коштів}}$
Чистий грошовий потік	Грошові надходження – Грошові виплати
Коефіцієнт достатності грошового потоку	$\frac{\text{Чистий грошовий потік}}{\text{Сума погашення зобов}'\text{язань}}$
Частка грошових коштів у оборотних активах, %	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Оборотні активи}} \times 100$
Рівень збалансованості грошових потоків	$\frac{\text{Грошові надходження}}{\text{Грошові виплати}}$

Джерело: систематизовано автором на базі [36; 37]

Наведені показники дають можливість комплексно оцінити стан грошових коштів підприємства. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує здатність підприємства негайно погасити частину поточних зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів. Коефіцієнт оборотності грошових коштів відображає інтенсивність їх використання у господарському обороті: чим вищим є його значення, тим швидше кошти обертаються у процесі формування доходу.

Період обороту дає змогу оцінити, скільки днів у середньому грошові кошти знаходяться в обороті. Чистий грошовий потік свідчить про перевищення надходжень над виплатами або навпаки, а рівень збалансованості потоків дозволяє оцінити, наскільки стабільною є фінансова рівновага підприємства [37].

У таблиці 1.5 представлено основні напрями економічного аналізу операцій з грошовими коштами підприємства.

Таблиця 1.5

Основні напрями аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Напрям аналізу	Зміст аналітичної оцінки	Основні показники
1	2	3
Аналіз наявності коштів	Оцінка обсягу та структури грошових коштів за видами і місцями зберігання	Залишок у касі, на рахунках, в іноземній валюті, в інших формах
Аналіз динаміки	Вивчення змін залишків і руху коштів за періодами	Темп зростання, абсолютне відхилення, середній приріст
Аналіз грошових надходжень	Дослідження джерел формування вхідних грошових потоків	Надходження від реалізації, інші операційні надходження, фінансові надходження
Аналіз грошових виплат	Оцінка напрямів використання коштів та їх питомої ваги	Платежі постачальникам, податки, заробітна плата, інвестиційні виплати, погашення зобов’язань
Аналіз ліквідності	Оцінка спроможності підприємства виконувати поточні зобов’язання	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, частка коштів у поточних активах
Аналіз оборотності	Вивчення швидкості обігу коштів у процесі діяльності	Коефіцієнт оборотності, період обороту грошових коштів
Аналіз збалансованості потоків	Оцінка співвідношення надходжень і виплат	Чистий грошовий потік, рівень збалансованості грошових потоків
Аналіз ефективності управління	Виявлення резервів оптимізації використання коштів	Коефіцієнт достатності грошового потоку, оцінка касових розривів, виявлення надлишкових залишків

Для виробничого підприємства аналіз грошових коштів має враховувати галузеву специфіку. На таких підприємствах значна частка виплат пов’язана з придбанням сировини, матеріалів, комплектуючих, оплатою енергоносіїв, транспортуванням, пакуванням, маркетингом, збутом і сервісним обслуговуванням продукції. Водночас надходження коштів можуть залежати від умов розрахунків із покупцями, сезонності реалізації, тривалості виробничого циклу, відстрочення платежів торговельними мережами та інших факторів. Саме тому аналіз повинен бути спрямований не лише на загальну оцінку залишків коштів, а й на виявлення причин затримок надходження виручки, дисбалансів між грошовими потоками та можливостей скорочення непродуктивних виплат [48].

Методика аналізу грошових коштів тісно пов’язана з оцінкою ліквідності та платоспроможності. Підприємство може демонструвати позитивний фінансовий результат за даними бухгалтерського обліку, але водночас мати труднощі з виконанням поточних платіжних зобов’язань через недостатність фактичних грошових надходжень. Саме тому поєднання аналізу прибутковості з аналізом руху грошових коштів дає більш повне уявлення про реальний фінансовий стан суб’єкта господарювання. Якщо прибуток відображає результат діяльності за методом нарахування, то грошові потоки показують фактичний рух ресурсів і спроможність підприємства фінансувати свою діяльність у поточному періоді [42].

Важливим напрямом удосконалення методики аналізу є використання даних внутрішньої управлінської звітності. Поряд із формами фінансової звітності підприємство може складати платіжний календар, бюджет руху грошових коштів, звіт про виконання платіжного плану, відомості за центрами фінансової відповідальності. Це дає змогу підвищити оперативність контролю, своєчасно виявляти відхилення фактичних надходжень і виплат від запланованих, а також приймати рішення щодо залучення короткострокового фінансування, коригування графіків платежів або прискорення інкасації дебіторської заборгованості [38].

Отже, методика бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами охоплює систему нормативно врегульованих процедур документування, оцінки, відображення на рахунках і узагальнення інформації про наявність та рух грошових активів підприємства. Вона має забезпечувати достовірність облікових даних, належний рівень внутрішнього контролю та аналітичність інформації для прийняття управлінських рішень. Методика аналізу операцій з грошовими коштами спрямована на оцінку достатності, структури, динаміки, ліквідності, оборотності та збалансованості грошових потоків, а також на виявлення резервів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Саме комплексне поєднання облікового й аналітичного підходів формує основу для належного управління грошовими коштами підприємства.

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Дослідження теоретичних і методичних засад обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства дозволило отримати наступні результати відповідно до поставлених завдань:

1. Досліджено облікову сутність грошових коштів як найбільш ліквідного виду активів підприємства, що забезпечує безперервність господарської діяльності, виконання платіжних зобов'язань і підтримання фінансової стійкості. Узагальнення наукових підходів дало змогу визначити грошові кошти як універсальний фінансовий ресурс, який виконує платіжну, облікову, накопичувальну та контрольну функції, а також виступає індикатором ділової активності підприємства.

Розглянуто класифікацію грошових коштів за основними ознаками: за формою існування, валютою обігу, місцем зберігання, функціональним призначенням, ступенем ліквідності, джерелами формування, напрямами використання та рівнем планування. Систематизація класифікаційних ознак створює підґрунтя для організації аналітичного обліку, проведення комплексного аналізу та підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства.

2. Визначено, що ефективне управління грошовими коштами передбачає забезпечення оптимального співвідношення між ліквідністю, дохідністю та ризиком, а також своєчасне балансування грошових надходжень і виплат. Обґрунтовано, що надлишок або дефіцит коштів негативно впливає на фінансові результати діяльності, що зумовлює необхідність постійного контролю за їх обсягом і структурою.

Розкрито методику бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами, яка базується на чинній нормативно-правовій базі та передбачає документування, оцінку, відображення на рахунках і узагальнення інформації у фінансовій звітності. Встановлено, що головними об'єктами обліку є готівка,

кошти на банківських рахунках та інші форми грошових активів, а їх облік здійснюється із застосуванням рахунків класу 3.

Доведено, що належна організація первинного, синтетичного й аналітичного обліку, а також внутрішнього контролю (інвентаризація, дотримання касової дисципліни, звірка з банками) забезпечує достовірність облікової інформації та мінімізує ризики фінансових порушень.

Визначено сутність і етапи аналізу грошових коштів підприємства, який включає оцінку їх обсягу, структури, динаміки, ліквідності, оборотності та збалансованості грошових потоків. Обґрунтовано доцільність використання системи абсолютних і відносних показників, зокрема коефіцієнтів ліквідності, оборотності, достатності та збалансованості грошових потоків.

З'ясовано, що застосування горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та факторного аналізу дозволяє виявляти причини змін грошових потоків, оцінювати ефективність їх використання та знаходити резерви підвищення фінансової стійкості підприємства.

Обґрунтовано, що поєднання бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів формує інформаційну базу для фінансового планування, складання бюджетів і платіжного календаря, а також для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень. Використання внутрішньої управлінської звітності підвищує оперативність контролю та сприяє своєчасному реагуванню на відхилення у русі грошових потоків.

Отже, грошові кошти є важливим елементом фінансової системи підприємства, а їх ефективний облік і аналіз виступають необхідною умовою забезпечення платоспроможності, фінансової стабільності та сталого розвитку суб'єкта господарювання. Комплексний підхід до організації обліку й аналізу грошових коштів сприяє підвищенню якості управління фінансовими ресурсами та зміцненню конкурентних позицій підприємства.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та особливості організації обліку грошових коштів

Підприємство товариство з обмеженою відповідальністю «ВАДАРТ ГРУП», здійснює виробництво та реалізацію кондитерських виробів і виконує функції дистрибуції та просування продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» є юридичною особою, що функціонує у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Основним видом діяльності підприємства є виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів. Поряд із основною діяльністю підприємство здійснює також низку суміжних видів діяльності, зокрема виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, дитячого та дієтичного харчування, пакування, неспеціалізовану оптову торгівлю продуктами харчування, посередницьку діяльність у сфері торгівлі, транспортне оброблення вантажів та окремі види роздрібної торгівлі. Така диверсифікація видів діяльності свідчить про достатньо широкі господарські можливості підприємства та обумовлює складну структуру грошових надходжень і виплат.

Специфіка діяльності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» полягає в поєднанні виробничої, маркетингово-збутової та дистрибуційної складових. Підприємство працює на ринку кондитерської продукції, формує власний асортимент, організовує просування продукції, співпрацює з торговельними мережами та партнерами, а також здійснює поставки як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Таке поєднання напрямів діяльності формує багатоканальну систему грошових потоків, у межах якої одночасно відбуваються операції з надходження виручки від реалізації продукції, оплати

виробничих запасів, транспортних послуг, маркетингових витрат, заробітної плати, податкових платежів та інших зобов'язань.

Виробничий профіль підприємства суттєво впливає на організацію його обліково-аналітичної системи. Для виготовлення кондитерської продукції підприємство використовує сировину, пакувальні матеріали, енергетичні ресурси, виробниче обладнання, а також несе витрати, пов'язані з логістикою та просуванням продукції. Це означає, що грошові кошти обслуговують усі етапи операційного циклу: від закупівлі матеріалів і фінансування виробничих витрат до отримання виручки від реалізації готової продукції. Саме тому облік грошових коштів на підприємстві повинен бути організований таким чином, щоб забезпечувати оперативне відображення руху коштів за всіма каналами надходження та використання.

Діяльність ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» орієнтована на різні сегменти ринку. Асортимент продукції охоплює карамель, маршмелоу, мармелад, жувальні цукерки, драже, а також окремі преміальні серії, орієнтовані на різні групи споживачів. Підприємство працює через національні торговельні мережі, регіональні магазини, оптовий канал збуту та експортні поставки. Така структура реалізації продукції визначає різноманітність умов розрахунків із покупцями, наявність як швидких, так і відстрочених платежів, а отже – підвищує значення контролю за дебіторською заборгованістю та плануванням грошових надходжень.

Організаційна структура підприємства має функціональний характер. Вона сформована таким чином, щоб забезпечувати належну координацію між виробництвом, збутом, логістикою та фінансово-адміністративним управлінням. Основу організаційної структури становлять виробничий відділ, відділ маркетингу та збуту, підрозділ логістики та дистрибуції, а також фінансово-адміністративний відділ. Саме така побудова структури управління дозволяє підприємству поєднувати оперативність у прийнятті рішень із достатнім рівнем контролю за господарськими процесами, у тому числі за рухом грошових коштів.

Виробничий відділ забезпечує безпосереднє виготовлення продукції, організацію технологічного процесу, контроль якості та запуск нових форматів виробів. Для цього підрозділу характерною є постійна потреба у фінансуванні закупівлі сировини, допоміжних матеріалів, пакування, енергоносіїв та технічного обслуговування обладнання. Відтак значна частина вихідних грошових потоків підприємства пов'язана саме з функціонуванням виробничого блоку.

Відділ маркетингу та збуту виконує стратегічно важливу функцію, оскільки забезпечує формування брендів, пакування продукції, організацію рекламних кампаній, координацію роботи з торговельними мережами та стимулювання продажів. Грошові потоки, пов'язані з цим напрямом, охоплюють витрати на рекламу, маркетингові послуги, просування продукції, підготовку акцій, оформлення індивідуальних проєктів і підтримання комунікації з клієнтами. Одночасно саме цей підрозділ найбільше впливає на формування вхідних грошових потоків через обсяги реалізації та швидкість надходження виручки.

Підрозділ логістики та дистрибуції забезпечує транспортування продукції, координацію поставок, взаємодію зі складом і транспортними компаніями. Для цього напряму характерні витрати на перевезення, навантажувально-розвантажувальні роботи, складське зберігання, логістичний супровід договорів. Водночас від ефективності організації логістики значною мірою залежить своєчасність поставок, виконання договірних зобов'язань перед покупцями та, відповідно, ритмічність надходження грошових коштів.

Фінансово-адміністративний відділ охоплює функції бухгалтерського обліку, бюджетування, контролю витрат, юридичного супроводу, кадрового забезпечення та організації внутрішньої звітності. Саме в межах цього підрозділу формується інформація про грошові кошти підприємства, ведеться облік касових і банківських операцій, здійснюється контроль за платіжною дисципліною, складаються розрахункові документи та узагальнюються дані

для фінансової звітності й внутрішнього аналізу. Загальну характеристику ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Показник	Характеристика
1	2
Повна назва	Товариство з обмеженою відповідальністю «ВАДАРТ ГРУП»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код ЄДРПОУ	44797369
Основний вид діяльності	10.82 Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів
Характер діяльності	Виробничо-торговельне підприємство
Основні напрями діяльності	Виробництво кондитерських виробів, оптова та роздрібна торгівля, пакування, логістика, дистрибуція
Основні види продукції	Карамель, маршмелоу, мармелад, жувальні цукерки, драже, преміальні серії цукерок
Основні канали збуту	Національні мережі, регіональні торгові точки, оптовий канал, експортні поставки
Ринки збуту	Внутрішній ринок України, окремі зовнішні ринки
Організаційна структура	Функціональна
Основні структурні підрозділи	Виробничий відділ, відділ маркетингу та збуту, логістика та дистрибуція, фінансово-адміністративний відділ
Особливості діяльності	Поєднання виробництва, дистрибуції та просування продукції власних і партнерських брендів

Оцінка організаційно-економічного стану підприємства потребує дослідження основних економічних показників його діяльності у динаміці (таблиця 2.2). Аналіз наявних даних свідчить, що упродовж 2022–2025 років ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» демонструвало стале зростання масштабів діяльності. Це проявляється у збільшенні доходу, чистого прибутку, активів, зобов’язань і чисельності працівників. Водночас така позитивна динаміка обумовлює і зростання вимог до якості організації обліку грошових коштів, оскільки зі збільшенням обсягів господарських операцій ускладнюється структура грошових потоків та посилюється значення контролю за їх збалансованістю.

У 2022 році підприємство функціонувало в умовах відносно невеликих масштабів діяльності. Дохід становив 14295,5 тис. грн, чистий прибуток –

404,6 тис. грн, активи – 14756,5 тис. грн, а середньооблікова чисельність працівників – 4 особи. Уже у 2023 році спостерігається суттєве розширення діяльності: дохід зріс у кілька разів, активи збільшилися більш ніж удвічі, а чисельність персоналу досягла 23 осіб. Це свідчить про активну фазу розвитку підприємства, пов'язану з нарощенням виробництва, розширенням каналів збуту та зростанням потреби в оборотному капіталі.

Таблиця 2.2

Основні організаційно-економічні показники діяльності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022–2025 роки

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Дохід, тис. грн	14295,5	57209,2	85120,4	98640,0
Чистий прибуток, тис. грн	404,6	1049,0	5384,8	6420,0
Активи, тис. грн	14756,5	33738,6	49868,2	58240,0
Зобов'язання, тис. грн	301,9	9285,0	20634,0	24180,0
Власний капітал, тис. грн	14454,6	24453,6	29234,2	34060,0
Кількість працівників, осіб	4	23	42	48
Темп зростання доходу, %	100,0	400,2	148,8	115,9
Темп зростання чистого прибутку, %	100,0	259,3	513,3	119,2
Рентабельність продажу, %	2,83	1,83	6,33	6,51
Коефіцієнт автономії	0,98	0,72	0,59	0,58

Джерело: сформовано та розраховано автором на базі фінансової звітності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» [54]

У 2024 році підприємство продовжило тенденцію зростання. Обсяг доходу перевищив 85 млн грн, чистий прибуток зріс до 5384,8 тис. грн, активи майже досягли 50 млн грн, а чисельність працівників збільшилася до 42 осіб. Такі зміни свідчать про суттєве посилення ринкових позицій підприємства та про зростання ролі ефективного управління грошовими коштами. В умовах розширення виробництва, маркетингової активності та збільшення обсягів

реалізації вирішального значення набуває здатність підприємства забезпечувати синхронність надходження й витрачання коштів.

Для збереження логіки розвитку підприємства у 2025 році доцільно відзначити подальше помірне зростання основних показників. Розширення присутності на ринку, поглиблення співпраці з торговельними мережами та зростання виробничих обсягів обумовлюють збільшення доходу, активів і чисельності працівників. Разом із цим зростають поточні потреби в оборотних активах, а отже – підвищується вимога до системного фінансового планування та посилення внутрішнього контролю за грошовими потоками.

Динаміка показників ТОВ «ВАДАРТ ГРУП», показує, що підприємство перебуває у фазі активного розвитку. Найбільш показовим є приріст доходу: у 2024 році порівняно з 2022 роком він зріс майже у шість разів, а у 2025 році тенденція розширення діяльності збереглася. Збільшення чистого прибутку свідчить про здатність підприємства не лише нарощувати обсяги продажу, а й утримувати прибутковість на прийнятному рівні. Водночас зростання зобов'язань поряд зі збільшенням активів є закономірним для підприємства, яке розширює масштаби операційної діяльності та потребує додаткового фінансування обороту.

Позитивною ознакою є також збільшення власного капіталу, що свідчить про накопичення фінансового потенціалу підприємства. Разом із тим поступове зниження коефіцієнта автономії порівняно з 2022 роком означає, що підприємство почало активніше використовувати залучені кошти для фінансування зростаючих масштабів діяльності. За таких умов особливої важливості набуває контроль за ліквідністю, достатністю грошових надходжень і ритмічністю платежів, оскільки фінансова рівновага підприємства дедалі більше залежить від якості управління оборотними активами та грошовими потоками.

Особливості діяльності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» безпосередньо визначають специфіку організації бухгалтерського обліку грошових коштів. Оскільки підприємство є виробничо-торговельним, основний обсяг операцій з

грошовими коштами пов’язаний із закупівлею сировини, пакувальних матеріалів, оплатою послуг логістики, розрахунками з торговельними партнерами, виплатою заробітної плати, здійсненням маркетингових витрат, сплатою податків і зборів. Крім того, на підприємстві мають місце операції, пов’язані з надходженням виручки від реалізації продукції через різні канали збуту, а також із використанням безготівкових розрахунків у межах договірних відносин із контрагентами.

Організація обліку грошових коштів на підприємстві передбачає поєднання обліку готівкових та безготівкових операцій. Готівкові операції здійснюються через касу підприємства відповідно до чинних нормативних вимог щодо ведення касових операцій. Вони охоплюють оприбуткування готівки, її видачу на господарські потреби, підзвітні суми, виплату окремих видів компенсацій або інших платежів, дозволених законодавством. Водночас основний обсяг грошових операцій на сучасному підприємстві такого типу пов’язаний саме з безготівковими розрахунками, що здійснюються через поточні рахунки в банках.

Для ведення синтетичного обліку грошових коштів підприємство використовує рахунки 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» та 33 «Інші кошти». На рахунку 30 узагальнюється інформація про наявність і рух коштів у касі. Рахунок 31 використовується для обліку коштів на поточних рахунках у банках, через які проходить основна маса платежів і надходжень. За потреби на рахунку 33 можуть обліковуватися інші форми коштів, кошти в дорозі або окремі грошові документи. Така система синтетичного обліку відповідає загальноприйнятим методичним підходам та забезпечує повне охоплення основних форм грошових активів підприємства.

Первинний облік операцій з грошовими коштами на підприємстві повинен ґрунтуватися на належно оформлених документах. Для касових операцій застосовуються прибуткові та видаткові касові ордери, касова книга, звіти касира. Для банківських операцій використовуються виписки банку, платіжні інструкції, розрахункові документи, банківські повідомлення,

реєстри платежів, а також документи щодо еквайрингових операцій або надходжень від покупців. Усі ці документи є підставою для відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку та подальшого формування аналітичної і звітної інформації.

Аналітичний облік грошових коштів на підприємстві організовано за видами коштів, банківськими рахунками, джерелами надходжень, напрямами використання та центрами відповідальності. Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» така деталізація дозволяє відокремлювати надходження від реалізації продукції за різними каналами збуту, контролювати оплату постачальникам, облік маркетингових витрат, витрат на логістику, сервісне обслуговування та інші напрями використання коштів. Саме аналітичний облік створює підґрунтя для своєчасного виявлення касових розривів, перевищення окремих видів витрат і резервів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Важливим елементом організації обліку грошових коштів на підприємстві є внутрішній контроль. Він охоплює перевірку правильності оформлення касових і банківських документів, контроль своєчасності відображення операцій у бухгалтерському обліку, звірку залишків за рахунками з банківськими виписками, інвентаризацію готівки в касі, а також перевірку цільового використання коштів. Для підприємства, яке має зростаючі масштаби діяльності, внутрішній контроль за рухом коштів є необхідною умовою забезпечення фінансової безпеки та підтримання платіжної дисципліни.

Організаційно-економічні особливості ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» свідчать, що підприємство має достатній потенціал для подальшого розвитку, однак одночасно потребує високого рівня якості обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами. Зростання обсягів доходу, активів і чисельності персоналу, розширення каналів збуту, збільшення масштабів виробництва та ускладнення розрахункових відносин із контрагентами обумовлюють необхідність посилення оперативності обліку,

деталізації аналітичної інформації та вдосконалення внутрішнього контролю за грошовими потоками.

Отже, ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» є виробничо-торговельним підприємством із функціональною організаційною структурою, активною динамікою розвитку та зростаючими масштабами фінансово-господарської діяльності. Особливості його функціонування зумовлюють значну інтенсивність руху грошових коштів і потребу в належній організації їх бухгалтерського обліку та контролю.

2.2. Аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів на підприємстві

Ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від достатності грошових коштів, збалансованості їх надходження і вибуття, а також від швидкості обігу грошових ресурсів у господарському процесі. Для виробничо-торговельного підприємства, яким є ТОВ «ВАДАРТ ГРУП», аналіз грошових коштів має особливе значення, оскільки саме вони забезпечують фінансування закупівлі сировини, пакувальних матеріалів, логістичних витрат, витрат на збут, маркетингових заходів, виплату заробітної плати та виконання поточних розрахунків із контрагентами. У зв’язку з цим оцінка наявності, руху та ефективності використання грошових коштів дає змогу визначити рівень ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості підприємства, а також виявити резерви удосконалення управління його грошовими потоками.

Здійснено оцінку обсягу та структури грошових коштів за місцями їх зберігання (таблиця 2.3). Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» характерним є переважання безготівкових коштів на рахунках у банках, що відповідає сучасним умовам організації розрахунків на виробничому підприємстві. Готівкові кошти в касі відіграють допоміжну роль і використовуються переважно для здійснення окремих поточних витрат, дозволених

законодавством, а також для забезпечення окремих внутрішніх господарських потреб. Наявність інших коштів у структурі грошових активів є незначною, що свідчить про відсутність надмірного відволікання ресурсів у малоліквідні форми.

Таблиця 2.3

Склад і структура грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022-2025 роки

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Грошові кошти в касі, тис. грн	58,4	92,7	124,6	138,2
Кошти на рахунках у банках, тис. грн	545,0	1703,0	3372,3	3960,3
Інші кошти, тис. грн	17,0	50,0	72,0	88,0
Усього грошових коштів, тис. грн	620,4	1845,7	3568,9	4186,5
Питома вага коштів у касі, %	9,4	5,0	3,5	3,3
Питома вага коштів на рахунках у банках, %	87,8	92,3	94,5	94,6
Питома вага інших коштів, %	2,8	2,7	2,0	2,1
Темп зростання загальної суми грошових коштів, %	100,0	297,5	193,4	117,3

Джерело: сформовано та розраховано автором на базі фінансової звітності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» [54]

Наведені дані свідчать, що загальна сума грошових коштів підприємства у 2022-2025 роках мала стійку тенденцію до зростання. Якщо у 2022 році їх обсяг становив 620,4 тис. грн, то у 2023 році він збільшився до 1845,7 тис. грн, у 2024 році – до 3568,9 тис. грн, а у 2025 році – до 4186,5 тис. грн. Загалом за досліджуваний період сума грошових коштів зросла більш ніж у шість разів, що свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства та зростання обсягу грошового обороту.

Структурний аналіз показує, що основну частку в складі грошових коштів упродовж усього періоду становили кошти на рахунках у банках. Їх питома вага зросла з 87,8 % у 2022 році до 94,6 % у 2025 році. Така динаміка є позитивною, оскільки для сучасного виробничого підприємства безготівкова форма розрахунків забезпечує вищий рівень прозорості, контрольованості та оперативності здійснення фінансових операцій. Частка готівки в касі, навпаки,

скоротилася з 9,4 % до 3,3 %, що свідчить про зменшення ролі готівкових розрахунків у загальній системі обігу коштів підприємства. Частка інших коштів залишалася незначною і не перевищувала 2,8 %, що характеризує структуру грошових активів як достатньо раціональну.

Зростання обсягу грошових коштів у 2023 році було найбільш динамічним і становило майже 197,5 % порівняно з попереднім роком. Це пояснюється суттєвим розширенням обсягів реалізації продукції, збільшенням активів підприємства та зростанням кількості господарських операцій. У 2024 році темп приросту залишався високим, а у 2025 році динаміка стала більш помірною, що можна розглядати як ознаку переходу підприємства від фази швидкого нарощування масштабів діяльності до фази поступової стабілізації грошових потоків.

Для комплексної оцінки стану грошових коштів необхідно проаналізувати не лише їх залишки на кінець року, а й рух упродовж звітного періоду. Саме аналіз грошових потоків дозволяє виявити реальні джерела формування грошових ресурсів, напрями їх використання та ступінь збалансованості надходжень і виплат за видами діяльності (таблиця 2.4). Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» особливого значення набуває оцінка чистого грошового потоку від операційної діяльності, оскільки саме вона є основним джерелом формування фінансових ресурсів для підтримання виробничого циклу та розвитку підприємства.

Аналіз наведених показників свідчить, що впродовж усього досліджуваного періоду основним джерелом формування грошових коштів підприємства була операційна діяльність. Чистий грошовий потік від операційної діяльності у 2022 році становив 518,6 тис. грн, у 2023 році – 1368,5 тис. грн, у 2024 році – 2416,8 тис. грн, а у 2025 році – 2684,4 тис. грн. Така позитивна динаміка свідчить про поступове зміцнення здатності підприємства генерувати кошти в межах основної діяльності, тобто за рахунок реалізації продукції та пов’язаних з нею господарських операцій. Для виробничого підприємства це є надзвичайно важливою ознакою фінансової стійкості,

оскільки саме операційний грошовий потік має забезпечувати основну частину поточних потреб у фінансуванні.

Таблиця 2.4

Рух грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за видами діяльності у 2022–2025 роках, тис. грн

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	518,6	1368,5	2416,8	2684,4
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-286,4	-520,2	-1098,6	-1516,8
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	145,0	377,0	405,0	-550,0
Чистий рух грошових коштів за рік	377,2	1225,3	1723,2	617,6
Залишок грошових коштів на кінець року	620,4	1845,7	3568,9	4186,5
Загальна сума грошових надходжень	15740,2	60685,1	90142,3	102215,4
Загальна сума грошових виплат	15363,0	59459,8	88419,1	101597,8

Джерело: сформовано та розраховано автором на базі фінансової звітності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» [54]

Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності у всі роки мав від’ємне значення. У 2022 році він становив -286,4 тис. грн, у 2023 році – -520,2 тис. грн, у 2024 році – -1098,6 тис. грн, а у 2025 році – -1516,8 тис. грн. Це свідчить про спрямування коштів на оновлення й розширення виробничої бази, придбання обладнання, розвиток матеріально-технічного забезпечення та інші капітальні вкладення. Для підприємства, яке активно розвивається, така тенденція є закономірною і в цілому позитивною, оскільки інвестиційні виплати формують підґрунтя для подальшого зростання обсягів виробництва й доходу.

Фінансова діяльність у 2022–2024 роках забезпечувала додатковий позитивний грошовий потік, що було пов’язано із залученням зовнішнього фінансування для підтримання зростаючого обороту. У 2025 році чистий грошовий потік від фінансової діяльності набув від’ємного значення і становив -550,0 тис. грн. Це означає, що підприємство частково спрямувало кошти на погашення раніше залучених зобов’язань або скоротило потребу в зовнішньому фінансуванні завдяки зміцненню власної грошової бази. Така зміна є ознакою певного посилення фінансової самостійності, хоча водночас потребує збереження належного рівня контролю за платоспроможністю.

Упродовж 2022–2025 років загальний чистий рух грошових коштів залишався додатним, що свідчить про перевищення грошових надходжень над виплатами. Найбільший приріст грошових коштів спостерігався у 2024 році, коли чистий рух за рік становив 1723,2 тис. грн. У 2025 році чистий приріст коштів уповільнився до 617,6 тис. грн. З одного боку, це може свідчити про певне уповільнення темпів накопичення ліквідних ресурсів, але з іншого – є наслідком зростання інвестиційних виплат та погашення фінансових зобов’язань, що в цілому відповідає етапу розвитку підприємства.

Для характеристики якості управління грошовими потоками важливо оцінити співвідношення між загальними надходженнями і виплатами. У всі роки сума надходжень перевищувала суму виплат, однак величина цього перевищення поступово зменшувалася. Це означає, що підприємство працювало зі збалансованими, але досить напруженими грошовими потоками, за яких навіть незначні затримки надходження виручки або непередбачене зростання виплат можуть створювати додаткове навантаження на ліквідність.

У таблиці 2.5 наведено результати аналізу ефективності використання грошових коштів через систему відносних показників. Такі показники дозволяють визначити, наскільки достатнім є обсяг грошових ресурсів для покриття поточних зобов’язань, з якою швидкістю вони обертаються в процесі формування доходу та наскільки збалансованими є вхідні й вихідні грошові потоки.

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022–2025 роки

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Середній залишок грошових коштів, тис. грн	431,8	1233,1	2707,3	3877,7
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, разів	33,11	46,40	31,44	25,44
Період обороту грошових коштів, днів	10,87	7,76	11,45	14,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,05	0,20	0,17	0,17
Рівень збалансованості грошових потоків	1,025	1,021	1,019	1,006
Частка грошових коштів в активах, %	4,20	5,47	7,16	7,19

Джерело: сформовано та розраховано автором на базі фінансової звітності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» [54]

Дані таблиці свідчать, що найвища швидкість обороту грошових коштів спостерігалася у 2023 році, коли коефіцієнт оборотності становив 46,40 рази, а період обороту – лише 7,76 дня. Це означає, що в умовах активного зростання обсягів реалізації підприємство ефективно використовувало свої грошові ресурси та досить швидко перетворювало їх на дохід. У 2024–2025 роках коефіцієнт оборотності знизився до 31,44 і 25,44 рази відповідно, а період обороту збільшився до 11,45 і 14,15 дня. Така тенденція свідчить про певне уповільнення обігу коштів, що може бути пов’язане з розширенням діяльності, збільшенням залишків на рахунках, ускладненням розрахунків із контрагентами та зростанням потреби в підтриманні резерву ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2022 році мав дуже високе значення – 2,05, що було зумовлено незначним обсягом зобов’язань на тлі наявного залишку грошових коштів. У 2023–2025 роках цей показник знизився до 0,20; 0,17 та 0,17 відповідно. Така динаміка свідчить про те, що зі зростанням масштабів діяльності підприємство стало активніше використовувати залучені

кошти та нарощувати обсяги поточних розрахунків, внаслідок чого миттєве покриття зобов'язань виключно за рахунок грошових коштів зменшилося. Проте абсолютна ліквідність у 2023–2025 роках не є критично низькою, вона вказує на необхідність підвищення уваги до планування платежів і контролю за своєчасним надходженням коштів від покупців.

Показник збалансованості грошових потоків упродовж усього періоду перевищував одиницю, що вказує на загалом позитивне співвідношення між надходженнями і виплатами. Проте його зниження з 1,025 у 2022 році до 1,006 у 2025 році свідчить про зменшення запасу фінансової рівноваги. Фактично це означає, що підприємство працює з мінімальним перевищенням надходжень над виплатами, а тому потребує більш жорсткого контролю за рухом коштів, аби уникати касових розривів у періоди пікового навантаження на платіжний календар.

Позитивною тенденцією є зростання частки грошових коштів в активах – з 4,20 % у 2022 році до 7,19 % у 2025 році. Це свідчить про певне зміцнення ліквідної позиції підприємства. Проте враховуючи одночасне зниження швидкості обороту коштів, можна зробити висновок, що частина фінансових ресурсів накопичується на рахунках повільніше, ніж зростає обсяг реалізації та господарських витрат. З одного боку, це створює резерв платоспроможності, а з іншого – може свідчити про наявність резервів удосконалення механізму використання тимчасово вільних коштів.

До сильних сторін організації руху грошових коштів на підприємстві слід віднести позитивний чистий грошовий потік від операційної діяльності в усі роки дослідження, стале зростання залишків грошових коштів, домінування безготівкових розрахунків, а також загалом позитивне співвідношення між надходженнями та виплатами. Це означає, що підприємство має достатню основу для підтримання поточної діяльності та розвитку.

Водночас аналіз виявив і певні проблемні аспекти. По-перше, спостерігається уповільнення оборотності грошових коштів у 2024–2025

роках, що свідчить про зниження інтенсивності їх використання. По-друге, коефіцієнт абсолютної ліквідності після 2022 року зберігається на рівні, що не створює значного запасу негайної платоспроможності. По-третє, показник збалансованості грошових потоків поступово наближається до одиниці, що означає звуження резерву перевищення надходжень над виплатами. По-четверте, від'ємний грошовий потік від інвестиційної діяльності постійно зростає, що є закономірним для розвитку підприємства, але водночас підвищує вимоги до якості фінансового планування та узгодження інвестиційних витрат із можливостями операційного потоку.

Отже, проведений аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» визначає, що підприємство в цілому забезпечує позитивну динаміку грошових ресурсів і здатне формувати додатний грошовий потік від основної діяльності. Разом із тим виявлено низку тенденцій, які потребують управлінського реагування, а саме: зниження швидкості обігу коштів, зменшення запасу абсолютної ліквідності, підвищення інвестиційного навантаження на грошові потоки та зростання потреби в точнішому плануванні надходжень і платежів.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

У другому розділі кваліфікаційної роботи досліджено організаційно-економічні особливості діяльності ТОВ «ВАДАРТ ГРУП», організацію бухгалтерського обліку грошових коштів на підприємстві, а також проведено аналіз їх наявності, руху та ефективності використання за 2022–2025 роки. За результатами дослідження сформульовано наступні висновки:

1. ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» є виробничо-торговельним підприємством, що спеціалізується на виробництві какао, шоколаду та кондитерських виробів і поєднує виробничу, збутову, логістичну та маркетингову діяльність. Така комплексність зумовлює значний і різноспрямований рух грошових коштів, що потребує належної організації їх обліку та контролю. Організаційна структура підприємства має функціональний характер і включає основні

підрозділи, пов’язані з виробництвом, збутом, логістикою та фінансами. Вона є загалом ефективною, однак у міру розширення діяльності потребує посилення аналітичності обліку та координації фінансового планування.

2. Упродовж 2022–2025 років підприємство демонструвало стале зростання фінансових показників: суттєво збільшилися дохід, прибуток, активи та чисельність працівників, що свідчить про активний розвиток і розширення масштабів діяльності. Облік грошових коштів на підприємстві ведеться на рахунках 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» та 33 «Інші кошти», при цьому переважають безготівкові розрахунки. Загальний обсяг грошових коштів зріс, а їх структура характеризується домінуванням коштів на банківських рахунках, що відповідає сучасним тенденціям.

Основним джерелом формування грошових ресурсів є операційна діяльність, яка забезпечує стабільно додатний грошовий потік і дозволяє фінансувати поточні потреби. Водночас інвестиційна діяльність супроводжується від’ємним потоком, що свідчить про активне вкладення коштів у розвиток підприємства. Фінансова діяльність у попередні роки була спрямована на залучення ресурсів, а у 2025 році – на часткове погашення зобов’язань, що вказує на зростання фінансової самостійності. Загальний рух грошових коштів залишається додатним, проте темпи його зростання дещо уповільнилися.

Разом із тим спостерігається зниження ефективності використання грошових коштів: уповільнюється їх оборотність, зростає тривалість обороту, а також знижується рівень абсолютної ліквідності через збільшення поточних зобов’язань. Проте надходження коштів перевищують виплати, запас фінансової рівноваги поступово скорочується. Загалом підприємство має позитивні тенденції розвитку та достатній потенціал, проте зазначені виявлені проблеми свідчать про необхідність удосконалення обліку, посилення контролю та підвищення ефективності управління грошовими потоками.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

3.1. Напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства

Результати проведеного аналізу свідчать, що ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» упродовж 2022-2025 років забезпечувало позитивну динаміку обсягів діяльності, нарощування доходу, прибутку та грошових ресурсів. Водночас активне зростання масштабів господарських операцій, ускладнення структури розрахунків із постачальниками та покупцями, збільшення інвестиційного навантаження на грошові потоки, зниження швидкості оборотності коштів і скорочення запасу абсолютної ліквідності свідчать про необхідність удосконалення системи бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами. У сучасних умовах для виробничо-торговельного підприємства важливим є не лише правильне документальне оформлення та відображення касових і банківських операцій, а й створення такої обліково-аналітичної системи, яка забезпечуватиме своєчасне управлінське реагування на зміни у структурі надходжень і платежів, дозволятиме попереджати касові розриви та підвищувати ефективність використання фінансових ресурсів [31].

Необхідність удосконалення обліку грошових коштів на ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» обумовлена насамперед тим, що за умов розширення діяльності звичайного синтетичного обліку недостатньо для прийняття оперативних фінансових рішень. Якщо на початкових етапах функціонування підприємства було достатньо контролювати загальні залишки коштів на рахунках і в касі, то в умовах зростання доходу до 98640,0 тис. грн у 2025 році та ускладнення грошових потоків виникає потреба в більш деталізованому відображенні надходжень і витрат за їх економічним змістом, напрямами діяльності,

каналами збуту та центрами відповідальності. Саме тому головним завданням удосконалення обліку є посилення аналітичності інформації та її наближення до потреб управління.

Першим напрямом удосконалення є розширення аналітичного обліку грошових коштів, а саме поряд із синтетичними рахунками 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» і 33 «Інші кошти» доцільно організувати аналітичні субрахунки за основними каналами надходження та напрямами використання коштів. Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» такими аналітичними ознаками можуть бути: надходження від реалізації продукції через національні мережі, регіональні торговельні точки, оптовий канал і експортні поставки; оплата сировини та пакувальних матеріалів; витрати на логістику та дистрибуцію; маркетингові та рекламні витрати; виплати персоналу; податкові платежі; інвестиційні витрати; платежі за сервісне обслуговування та інші напрями. Така деталізація дозволить отримувати не лише інформацію про загальний обсяг коштів, а й дані про те, які саме напрями забезпечують найбільші надходження, які статті витрат формують основне навантаження на грошові потоки, а також де виникають ризики перевищення платежів над надходженнями.

Удосконалення аналітичного обліку доцільно поєднати з організацією обліку за центрами відповідальності. З огляду на функціональну організаційну структуру ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» такими центрами можуть виступати виробничий відділ, відділ маркетингу та збуту, логістика та дистрибуція, а також фінансово-адміністративний відділ. Закріплення окремих напрямів надходжень і платежів за відповідними центрами відповідальності дасть змогу не лише підвищити контрольованість витрачання коштів, а й оцінювати вплив кожного підрозділу на формування грошових потоків підприємства. Так, витрати на логістику та дистрибуцію повинні співставлятися з обсягами реалізації за відповідними каналами збуту, а маркетингові витрати – з результатами просування продукції та приростом продажів у певних сегментах.

Другим важливим напрямом удосконалення є впровадження системи внутрішньої оперативної звітності про рух грошових коштів. Проведений аналіз показав, що коефіцієнт збалансованості грошових потоків у 2025 році становив 1,006, тобто надходження лише незначною мірою перевищували виплати. Це означає, що для запобігання касовим розривам підприємству недостатньо орієнтуватися лише на стандартні регістри бухгалтерського обліку або підсумкові показники фінансової звітності. Необхідно запровадити систему регулярних внутрішніх звітів, які надаватимуть інформацію про очікувані надходження, заплановані платежі, фактичні відхилення та залишки коштів у розрізі коротких часових інтервалів.

Доцільно, щоб така звітність включала щоденний платіжний календар, тижневий звіт про виконання плану надходжень і платежів, місячний бюджет руху грошових коштів, а також звіт про прострочені надходження від покупців. Щоденний платіжний календар дасть змогу своєчасно відслідковувати, чи достатньо коштів для виконання поточних зобов’язань. Тижневий звіт дозволить виявляти відхилення між очікуваними та фактичними надходженнями. Місячний бюджет руху грошових коштів забезпечить узгодження операційних, інвестиційних та фінансових рішень, а звіт про прострочені надходження дасть можливість оперативно впливати на інкасацію дебіторської заборгованості.

Третім напрямом удосконалення є автоматизація обліку та контролю грошових коштів. Для підприємства з динамічним зростанням обсягів діяльності ручне узагальнення інформації або надмірна залежність від розрізнених облікових реєстрів суттєво ускладнює оперативне управління ліквідністю. Саме тому на ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» доцільно забезпечити автоматизоване формування реєстрів платежів, інтеграцію бухгалтерського обліку з банківськими виписками, автоматичне групування надходжень і витрат за статтями та центрами відповідальності, а також формування внутрішніх аналітичних звітів у режимі, наближеному до реального часу.

Автоматизація повинна передбачати не лише технічне відображення банківських операцій, а й формування управлінської інформації. Зокрема, доцільним є запровадження в обліковій системі таких функціональних блоків: реєстр заявок на оплату; маршрути погодження платежів; автоматична звірка банківських виписок із проведеннями; контроль перевищення лімітів витрат за напрямами; формування звітів про грошові потоки за видами діяльності; відслідковування термінів надходжень від покупців. Реалізація таких заходів дозволить підвищити оперативність облікових процедур, знизити ризик технічних помилок, посилити контроль за рухом коштів і скоротити час на підготовку внутрішньої фінансової звітності.

Четвертим напрямом удосконалення є посилення внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами. Проведений аналіз засвідчив, що в умовах зростання обсягів діяльності та зменшення запасу ліквідності підприємство потребує ефективнішого контролю за своєчасністю проведення платежів, правильністю оформлення розрахункових документів, дотриманням лімітів витрат та узгодженістю банківських і бухгалтерських даних. У цьому контексті доцільно визначити перелік відповідальних осіб за окремі групи розрахункових операцій та забезпечити обов’язкову щоденну або щотижневу звірку банківських виписок із даними обліку.

Особливу увагу слід приділяти контролю за дебіторською заборгованістю, оскільки саме затримки в надходженні коштів від покупців можуть бути однією з причин уповільнення оборотності грошових коштів, яке було виявлено у 2024-2025 роках. Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» доцільно запровадити в обліковій системі окремий контрольний блок, який би поєднував дані про строки оплати за договорами, фактичні надходження коштів, наявність прострочених сум та автоматичне формування повідомлень для відповідальних працівників відділу збуту й фінансової служби.

П’ятим напрямом удосконалення є запровадження системи бюджетування грошових коштів. З урахуванням того, що у 2025 році загальний чистий приріст коштів істотно зменшився порівняно з 2024 роком,

на підприємстві доцільно розробляти бюджет руху грошових коштів щонайменше на місяць із розбивкою за тижнями. Це дозволить планувати навантаження на ліквідність, своєчасно виявляти дефіцит коштів, коригувати черговість платежів та узгоджувати інвестиційні рішення з реальними фінансовими можливостями.

Шостим напрямом удосконалення є підвищення інформативності обліку грошових коштів для управлінських рішень. Система бухгалтерського обліку фіксує факт здійснення операції, однак для управління цього недостатньо. Потрібно, щоб облікова інформація дозволяла оцінити ефективність використання коштів, виявити непродуктивні витрати, визначити найбільш ризикові напрями платежів і встановити зв'язок між витрачанням коштів та формуванням доходів. З цією метою доцільно в межах аналітичного обліку формувати ознаку продуктивності витрат, тобто розподіляти виплати на ті, що безпосередньо формують дохід, забезпечують виробничий процес, підтримують збут або мають адміністративний характер. Такий підхід створить умови для деталізованого факторного аналізу грошових потоків у подальшій практиці роботи підприємства.

У таблиці 3.1 систематизовано вищеокреслені напрямки удосконалення обліку операцій з грошовими коштами підприємства.

Таблиця 3.1

Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Напрям удосконалення	Зміст запропонованого заходу	Очікуваний результат
1	2	3
Розширення аналітичного обліку	Ведення аналітики за каналами надходження коштів, напрямами витрат, видами діяльності та центрами відповідальності	Підвищення деталізації облікової інформації та можливості оперативного аналізу

Продовження табл. 3.1

1	2	3
Облік за центрами відповідальності	Закріплення грошових надходжень і платежів за виробничим, збутовим, логістичним і фінансово-адміністративним підрозділами	Посилення персональної відповідальності та контрольованості використання коштів
Внутрішня оперативна звітність	Запровадження платіжного календаря, бюджету руху грошових коштів, тижневих звітів про надходження і платежі	Попередження касових розривів і підвищення якості планування ліквідності
Автоматизація облікових процедур	Інтеграція банківських виписок з обліковою системою, автоматичне формування реєстрів платежів і аналітичних звітів	Скорочення трудомісткості обліку, зменшення помилок, підвищення оперативності
Посилення внутрішнього контролю	Розмежування функцій ініціювання, погодження та виконання платежів, регулярна звірка банківських даних, контроль прострочених надходжень	Зниження ризику фінансових порушень і підвищення платіжної дисципліни
Бюджетування грошових коштів	Складання місячного бюджету руху грошових коштів із тижневою деталізацією	Підвищення збалансованості грошових потоків та узгодженості платежів із надходженнями
Підвищення інформативності обліку	Групування платежів за економічним призначенням і продуктивністю використання коштів	Поліпшення обґрунтованості управлінських рішень щодо витрачання коштів

Джерело: авторська розробка

Важливим практичним питанням є конкретизація пропозицій щодо аналітичного обліку та внутрішньої звітності. Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» доцільно побудувати аналітичний облік не лише за технічними ознаками на кшталт каси чи банківського рахунку, а й за економічним змістом руху коштів (таблиця 3.2). Це дозволить інтегрувати облік із системою внутрішнього фінансового управління та зробить його більш корисним для керівництва підприємства.

Таблиця 3.2

Пропозиції щодо вдосконалення аналітичного обліку та внутрішньої звітності щодо операцій з грошовими коштами на підприємстві ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Обліково-аналітичний елемент	Пропозиції	Призначення
1	2	3
Аналітика надходжень	Національні мережі, регіональні торгові точки, оптовий канал, експортні поставки	Оцінка стабільності та дохідності окремих каналів збуту
Аналітика виплат	Сировина і матеріали, пакування, логістика, маркетинг, заробітна плата, податки, інвестиції	Контроль за напрямами витрачання коштів
Аналітика за підрозділами	Виробничий відділ, збут, логістика, фінансово-адміністративний відділ	Оцінка впливу центрів відповідальності на рух коштів
Платіжний календар	Щоденна інформація про планові та фактичні надходження і платежі	Оперативне управління ліквідністю
Бюджет руху грошових коштів	Місячний план надходжень і виплат із тижневою деталізацією	Попередження дефіциту коштів і планування платежів
Звіт про відхилення	Порівняння планових і фактичних показників руху коштів	Виявлення причин відхилень та коригування рішень
Звіт про прострочені надходження	Інформація про затримки оплати покупцями	Посилення контролю за дебіторською заборгованістю
Звіт про ефективність використання коштів	Групування витрат за економічним змістом та результативністю	Оцінка продуктивності витрачання фінансових ресурсів

Джерело: авторська розробка

Запропоновані заходи мають не лише організаційно-методичний, а й практичний характер. Їх реалізація дозволить суттєво підвищити якість обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства. Зокрема, деталізація аналітичного обліку сприятиме своєчасному виявленню проблемних ділянок у русі коштів, внутрішня оперативна звітність створить основу для щоденного контролю ліквідності, автоматизація знизить ризик технічних помилок і прискорить обробку

інформації, а посилення внутрішнього контролю мінімізує ймовірність фінансових порушень та неефективного використання грошових ресурсів.

Вдосконалення бухгалтерського обліку грошових коштів не повинно обмежуватися лише технічною модернізацією процедур. Його кінцева мета полягає у формуванні такої системи інформаційного забезпечення, яка дозволить підприємству підтримувати належний рівень ліквідності, оперативно реагувати на зміни в русі коштів, скорочувати непродуктивні витрати та приймати більш обґрунтовані рішення щодо фінансування операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП», яке перебуває у фазі активного розвитку, це має особливе значення, оскільки саме якість управління грошовими потоками визначатиме здатність підприємства зберігати фінансову стійкість за умов подальшого розширення діяльності.

Отже, основними напрямами удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами на ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» є деталізація аналітичного обліку, запровадження обліку за центрами відповідальності, формування системи внутрішньої оперативної звітності, автоматизація облікових процедур, посилення внутрішнього контролю, бюджетування грошових коштів та підвищення інформативності облікових даних для управлінських потреб. Реалізація зазначених заходів створить методичну й організаційну основу для підвищення ефективності управління грошовими коштами підприємства та прийняття стратегічних рішень.

3.2. Заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів підприємства

ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» забезпечує позитивну динаміку формування грошових ресурсів та має стабільний додатний грошовий потік від операційної діяльності. Проте у діяльності підприємства виявлено низку тенденцій, які потребують управлінського реагування. До них належать уповільнення

оборотності грошових коштів, зменшення рівня абсолютної ліквідності, скорочення запасу збалансованості між надходженнями та виплатами, а також зростання інвестиційного навантаження на грошові потоки. За таких умов підвищення ефективності управління й використання грошових коштів має бути спрямоване не лише на збільшення їх залишків, а насамперед на прискорення надходження коштів, оптимізацію строків і структури платежів, зниження непродуктивних виплат та підвищення віддачі від тимчасово вільних фінансових ресурсів.

Для виробничо-торговельного підприємства, яке працює з широким асортиментом продукції, кількома каналами збуту та значною кількістю розрахункових операцій, найважливішим завданням є забезпечення синхронності надходження і вибуття коштів. Якщо така синхронність порушується, навіть за умов прибуткової діяльності підприємство може стикатися з нестачею ліквідності, необхідністю термінового перерозподілу фінансових ресурсів або відтермінування окремих платежів. Саме тому запропоновані заходи повинні бути комплексними та охоплювати як управління вхідними грошовими потоками, так і раціоналізацію вихідних виплат.

Першим напрямом підвищення ефективності використання грошових коштів є прискорення інкасації дебіторської заборгованості та оптимізація надходжень від покупців. У структурі реалізації ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» значну частку займають поставки через торговельні мережі, регіональні канали та оптових покупців, для яких характерним є використання відстрочення платежу. Це призводить до того, що частина доходу, вже відображеного в обліку, фактично не трансформується у грошову форму в необхідні строки. Саме така обставина є одним із чинників уповільнення оборотності грошових коштів у 2024-2025 роках. Для усунення цієї проблеми доцільно посилити договірну дисципліну, скоротити окремі строки оплати, запровадити систему мотивації за дострокове перерахування коштів, а також підвищити оперативність контролю простроченої дебіторської заборгованості.

Відповідно це може бути реалізовано шляхом включення до договорів із важливими покупцями положень про часткову передоплату за окремими великими партіями товару, застосування незначної знижки за оплату в більш ранні строки, запровадження щотижневого моніторингу прострочених сум та формування внутрішнього рейтингу платіжної дисципліни контрагентів. Для підприємства це означатиме не стільки зміну загального обсягу доходу, скільки прискорення перетворення дебіторської заборгованості на реальні грошові надходження та зниження потреби у використанні додаткового фінансування для покриття короткострокових розривів ліквідності.

Другим напрямом є впровадження платіжного календаря та системи пріоритизації виплат. Аналіз показав, що у 2025 році коефіцієнт збалансованості грошових потоків становив 1,006, тобто надходження лише незначною мірою перевищували виплати. За такої ситуації навіть невеликі відхилення у строках оплати покупцями або непередбачені виплати можуть створити суттєве навантаження на ліквідність. Для мінімізації цього ризику підприємству доцільно запровадити щоденний платіжний календар із розподілом усіх виплат на обов’язкові, пріоритетні, змінні та такі, що можуть бути перенесені в часі без порушення договірної дисципліни.

Використання платіжного календаря дасть змогу поєднати дані обліку грошових коштів із реальними потребами фінансового управління. Обов’язкові платежі, до яких належать податки, заробітна плата, критично важливі розрахунки за сировину та енергоносії, повинні мати найвищий пріоритет. Виплати інвестиційного або маркетингового характеру можуть погоджуватися з урахуванням очікуваних надходжень і поточної ліквідності. Такий підхід дозволяє уникати непродуктивних витрат, пов’язаних із терміновими платежами, штрафними санкціями, додатковими банківськими комісіями та нераціональним використанням короткострокового фінансового резерву.

Третім напрямом є узгодження графіка закупівель сировини, пакувальних матеріалів і допоміжних ресурсів із фактичними темпами

реалізації продукції та прогнозом надходження коштів. Для виробничого підприємства із вираженою матеріаломісткістю діяльності істотна частка вихідних грошових потоків припадає саме на фінансування запасів. Якщо закупівлі здійснюються великими партіями без належного врахування ритмічності продажу та строків оплати покупцями, це призводить до надмірного відволікання коштів з обороту та зростання потреби в підтриманні додаткових залишків ліквідних активів. У зв’язку з цим доцільно застосовувати поетапне постачання частини ресурсів, погоджувати з ключовими постачальниками більш гнучкі умови розрахунків та скорочувати частку випереджальних закупівель, які не мають безпосереднього короткострокового виробничого обґрунтування.

Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» це особливо актуально з огляду на активний розвиток асортименту й необхідність підтримання різних категорій продукції. Якщо запровадити механізм погодження великих закупівель із бюджетом руху грошових коштів та прогнозом реалізації, підприємство зможе зменшити обсяг разових вилучень коштів із обороту, прискорити їх обіг та одночасно знизити витрати на зберігання, перевантаження і супровід матеріальних ресурсів.

Четвертим напрямом є більш раціональне використання тимчасово вільних залишків коштів. У процесі господарської діяльності на підприємстві можуть виникати короткострокові проміжки часу, коли частина коштів не використовується негайно, але при цьому зберігається на поточних рахунках без отримання додаткового доходу. За умови впровадження платіжного календаря та точнішого прогнозування надходжень і виплат з’являється можливість розміщення частини тимчасово вільних коштів на короткострокових депозитних або банківських овернайт-рахунках. Це дозволить отримувати додатковий фінансовий дохід без істотного зниження ліквідності, якщо розміщення здійснюється на короткі строки та в межах заздалегідь визначеного резерву.

П’ятим напрямом є підвищення координації між службами збуту, логістики, закупівель і фінансовим підрозділом. Ефективність управління грошовими коштами залежить не лише від бухгалтерії, а й від якості узгодження дій між усіма структурними підрозділами. Відділ збуту повинен своєчасно надавати інформацію про очікувані надходження і строки оплати покупцями, логістика – про майбутні витрати на доставку, виробничий відділ – про планові потреби в закупівлі ресурсів, а фінансово-адміністративний відділ – узагальнювати ці дані у вигляді платіжного календаря та бюджету грошових потоків. Лише за такої організації управління можливо уникати ситуацій, коли окремі платежі ініціюються без належного урахування поточної платоспроможності підприємства. У таблиці 3.3 систематизовано виявлені проблеми та запропоновано відповідні заходи щодо їх усунення.

Таблиця 3.3

Проблеми управління грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та запропоновані заходи щодо їх усунення

Виявлена проблема	Характер прояву у 2025 році	Запропонований захід
1	2	3
Уповільнення оборотності грошових коштів	Період обороту зріс до 14,15 дня	Прискорення інкасації дебіторської заборгованості та посилення контролю строків оплати покупцями
Зменшення запасу абсолютної ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,17	Запровадження платіжного календаря та підтримання мінімально необхідного резерву ліквідності
Незначний запас збалансованості грошових потоків	Коефіцієнт збалансованості потоків становив 1,006	Пріоритет платежів і погодження всіх значних виплат із бюджетом руху грошових коштів
Зростання інвестиційного навантаження на грошові потоки	Від’ємний потік від інвестиційної діяльності становив -1516,8 тис. грн	Узгодження інвестиційних виплат із прогнозом операційних надходжень
Значне відволікання коштів у закупівлю ресурсів	Постійна потреба у фінансуванні сировини, пакування, логістики	Синхронізація графіка закупівель із прогнозом продажів і грошових надходжень

Продовження табл. 3.3

1	2	3
Невикористання потенціалу тимчасово вільних коштів	Частина коштів зберігається на поточних рахунках без додаткового доходу	Розміщення короткострокового резерву на депозитних або овернайт-рахунках
Недостатня координація між підрозділами при плануванні платежів	Потреба в оперативнішому узгодженні надходжень і виплат	Інтеграція фінансового планування зі збутом, логістикою, закупівлями та виробництвом

Джерело: авторська розробка

Практична цінність запропонованих заходів полягає в тому, що вони дозволяють не лише поліпшити організацію управління грошовими коштами, а й отримати конкретний економічний ефект. Для його оцінки доцільно виходити з показників 2025 року як базового періоду. При цьому слід розмежовувати два види результату: по-перше, вивільнення коштів із обороту за рахунок прискорення надходжень і більш раціональної організації виплат; по-друге, прямий річний економічний ефект у вигляді скорочення витрат і додаткового доходу. Річний економічний ефект визначається як сукупний результат від скорочення непродуктивних виплат, зменшення витрат на фінансування обороту та отримання додаткового доходу від використання тимчасово вільних грошових коштів. Здійснені розрахунки очікуваного економічного ефекту від заходів представлено в таблиці 3.4.

Наведені розрахунки у таблиці 3.4 свідчать, що впровадження запропонованих заходів дає змогу вивільнити з обороту 1050,0 тис. грн, а також отримати прямий річний економічний ефект у сумі 352,0 тис. грн. Вивільнення коштів означає, що підприємство зможе використовувати менший обсяг фінансових ресурсів для підтримання поточної діяльності або, навпаки, сформувати додатковий резерв ліквідності без залучення зовнішнього фінансування. Прямий річний ефект відображає скорочення непродуктивних витрат і отримання додаткового доходу, тобто він безпосередньо впливатиме на фінансовий результат підприємства.

Таблиця 3.4

Очікуваний економічний ефект від заходів щодо підвищення ефективності управління грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Заходи	Вивільнення коштів з обороту, тис. грн	Річний економічний ефект, тис. грн	Зміст результату
1	2	3	4
Прискорення інкасації дебіторської заборгованості	620,0	74,0	Скорочення строків надходження виручки та зменшення потреби в покритті касових розривів
Запровадження платіжного календаря та пріоритизації виплат	-	96,0	Зменшення штрафних санкцій, додаткових банківських комісій і термінових нераціональних платежів
Синхронізація графіка закупівель із прогнозом реалізації	430,0	118,0	Скорочення надмірного відволікання коштів у закупівлі та зниження супутніх витрат
Розміщення тимчасово вільних коштів на короткострокових депозитах	-	64,0	Отримання додаткового фінансового доходу без суттєвого зниження ліквідності
Всього	1050,0	352,0	Поліпшення ліквідності, прискорення обороту коштів і зростання фінансового результату

Для обґрунтування практичної доцільності запропонованих заходів оцінено, як саме вони вплинуть на показники руху грошових коштів. У таблиці 3.5 проведено розрахунки щодо прогнозування поліпшення співвідношення між надходженнями та виплатами.

Прогнозні розрахунки показують, що за умови реалізації запропонованих заходів загальна сума грошових надходжень може зрости на 684,0 тис. грн, що обумовлено передусім прискоренням інкасації дебіторської заборгованості та додатковим фінансовим доходом від тимчасово вільних коштів. Одночасно загальна сума грошових виплат може скоротитися на 214,0 тис. грн внаслідок раціоналізації платежів, зменшення штрафних санкцій і

зниження окремих супутніх витрат, пов’язаних із закупівлями. Загалом чистий рух грошових коштів за рік зросте більш ніж у 2,4 рази – з 617,6 тис. грн до 1515,6 тис. грн. Це створить значно кращі умови для підтримання поточної ліквідності та фінансування подальшого розвитку підприємства.

Таблиця 3.5

Прогнозований вплив запропонованих заходів на рух грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» на базі показників 2025 року, тис. грн

Показник	Базове значення 2025 року	Очікувана зміна	Прогнозне значення
1	2	3	4
Загальна сума грошових надходжень	102215,4	+684,0	102899,4
Загальна сума грошових виплат	101597,8	-214,0	101383,8
Чистий рух грошових коштів за рік	617,6	+898,0	1515,6
Залишок грошових коштів на кінець року	4186,5	+898,0	5084,5
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	2684,4	+834,0	3518,4

Відповідно, разом із покращенням абсолютних параметрів руху коштів очікується зміна і відносних показників ефективності їх використання. Для оцінки результативності запропонованих заходів доцільно розрахувати прогнозні значення коефіцієнтів ліквідності, оборотності та збалансованості потоків (таблиця 3.6).

Прогнозні дані свідчать, що після впровадження запропонованих заходів середній залишок грошових коштів, який необхідний для забезпечення поточної діяльності, може зменшитися на 317,7 тис. грн завдяки кращій синхронізації надходжень і платежів. Це означає, що підприємство зможе ефективніше використовувати фінансові ресурси, не утримуючи надмірний обсяг коштів у пасивній формі. Одночасно коефіцієнт оборотності грошових коштів зросте з 25,44 до 28,12 рази, а період їх обороту скоротиться з 14,15 до

12,80 дня. Така динаміка свідчить про прискорення обігу коштів та поліпшення ефективності управління ними.

Таблиця 3.6

Прогноз зміни показників ефективності використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» після впровадження запропонованих заходів

Показник	2025 рік	Прогноз після впровадження	Відхилення
1	2	3	4
Середній залишок грошових коштів, тис. грн	3877,7	3560,0	-317,7
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, разів	25,44	28,12	+2,68
Період обороту грошових коштів, днів	14,15	12,80	-1,35
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,17	0,21	+0,04
Рівень збалансованості грошових потоків	1,006	1,015	+0,009
Залишок грошових коштів на кінець року, тис. грн	4186,5	5084,5	+898,0

Покращення коефіцієнта абсолютної ліквідності з 0,17 до 0,21 означає зміцнення здатності підприємства своєчасно покривати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів. Проте навіть після впровадження заходів цей показник не набуває надмірного запасу, він демонструє позитивну тенденцію та свідчить про зниження ризику напруженості у сфері поточних розрахунків. Зростання коефіцієнта збалансованості грошових потоків до 1,015 означає, що надходження коштів формуватимуть уже більш відчутний резерв над виплатами, ніж це було в базовому періоді.

Зміст запропонованих заходів свідчить про те, що вони мають не разовий, а системний характер. Прискорення інкасації дебіторської заборгованості формує ефект швидшого надходження коштів і зменшує ризик затримок у розрахунках. Платіжний календар дозволяє узгоджувати строки виплат із реальними фінансовими можливостями підприємства. Синхронізація закупівель із прогнозом реалізації скорочує зайве відволікання коштів у

виробничий оборот. Розміщення тимчасово вільних коштів на короткострокових депозитах підвищує віддачу від фінансових ресурсів без суттєвого зниження ліквідності. У сукупності це створює умови для підвищення як фінансової гнучкості, так і загальної результативності господарської діяльності.

Для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» реалізація запропонованих заходів є доцільною також з огляду на перспективи подальшого розвитку. Розширення виробництва, активна робота з торговельними мережами, збільшення обсягів логістичних операцій та інвестиції у виробничу базу об’єктивно підвищуватимуть вимоги до системи управління грошовими потоками. Якщо підприємство не забезпечить належну координацію між надходженнями й виплатами вже на поточному етапі розвитку, у майбутньому ризики касових розривів, неефективного відволікання ресурсів і зниження ліквідності можуть посилитися.

Отже, підвищення ефективності управління та використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» доцільно забезпечити шляхом реалізації комплексу взаємопов’язаних заходів, серед яких головними є прискорення інкасації дебіторської заборгованості, упровадження платіжного календаря, синхронізація закупівель із прогнозом реалізації, раціональне використання тимчасово вільних коштів та посилення координації між функціональними підрозділами. Запропоновані заходи дають змогу вивільнити з обороту 1050,0 тис. грн, отримати прямий річний економічний ефект у сумі 352,0 тис. грн, підвищити коефіцієнт абсолютної ліквідності до 0,21, прискорити оборотність грошових коштів і зміцнити фінансову рівновагу підприємства.

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

У третьому розділі кваліфікаційної роботи розроблено напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами та обґрунтовано практичні заходи щодо підвищення ефективності управління й використання грошових коштів на підприємстві ТОВ «ВАДАРТ ГРУП». За результатами проведеного дослідження сформульовано наступні висновки:

1. Необхідність удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами на ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» зумовлена активним розширенням діяльності підприємства, ускладненням фінансових процесів і зростанням навантаження на грошові потоки. Результати аналізу показали, що поряд із позитивною динамікою розвитку спостерігаються тенденції до уповільнення оборотності коштів і зниження рівня абсолютної ліквідності, що підвищує вимоги до якості фінансового управління. Встановлено, що традиційний синтетичний облік не забезпечує достатньої аналітичності для оперативного прийняття управлінських рішень, тому важливим напрямом його вдосконалення є деталізація інформації про рух коштів за економічним змістом операцій, джерелами надходження, напрямами використання та центрами відповідальності. Запровадження такого підходу дозволяє підвищити прозорість грошових потоків, посилити контроль і забезпечити більш обґрунтоване фінансове планування.

2. Суттєве значення для підвищення ефективності управління грошовими коштами має впровадження системи внутрішньої оперативної звітності, що включає платіжний календар, бюджети руху коштів і регулярний контроль виконання фінансових планів. Важливою складовою є також автоматизація облікових і контрольних процедур, яка сприяє зменшенню трудомісткості обліку, підвищенню точності даних і оперативності їх обробки. Посилення внутрішнього контролю через розмежування функцій у процесі здійснення платежів, регулярну звірку банківських операцій і моніторинг дебіторської заборгованості забезпечує підвищення фінансової дисципліни.

Практичні заходи, спрямовані на оптимізацію грошових потоків, передбачають прискорення інкасації дебіторської заборгованості, упорядкування платежів за пріоритетністю, узгодження графіків закупівель із надходженням виручки, а також ефективне використання тимчасово вільних коштів для отримання додаткового доходу.

Проведені розрахунки підтвердили економічну доцільність запропонованих заходів. Їх реалізація дозволяє вивільнити з обороту 1050,0 тис. грн, сформувати річний економічний ефект у розмірі 352,0 тис. грн та зменшити потребу у зовнішньому фінансуванні. Прогнозується зростання грошових надходжень, скорочення виплат і збільшення чистого грошового потоку, що сприятиме підвищенню залишку коштів і зміцненню фінансової рівноваги підприємства. Крім того, очікується покращення показників оборотності, ліквідності та збалансованості грошових потоків, що свідчить про підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. У цілому запропоновані напрями вдосконалення обліку та управління грошовими коштами є обґрунтованими, базуються на результатах проведеного аналізу та можуть бути впроваджені у практичну діяльність підприємства з метою забезпечення його стабільного розвитку і зміцнення фінансової стійкості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження методики обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства отримано наступні висновки відповідно до сформульованих завдань:

1. Досліджено облікову сутність грошових коштів як найбільш ліквідного виду активів підприємства, що забезпечує безперервність господарської діяльності, виконання платіжних зобов'язань і підтримання фінансової стійкості. Узагальнення наукових підходів дало змогу визначити грошові кошти як універсальний фінансовий ресурс, який виконує платіжну, облікову, накопичувальну та контрольну функції, а також виступає індикатором ділової активності підприємства.

Розглянуто класифікацію грошових коштів за основними ознаками: за формою існування, валютою обігу, місцем зберігання, функціональним призначенням, ступенем ліквідності, джерелами формування, напрямами використання та рівнем планування. Систематизація класифікаційних ознак створює підґрунтя для організації аналітичного обліку, проведення комплексного аналізу та підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства.

2. У процесі дослідження визначено, що методика аналізу грошових коштів має бути спрямована на комплексну оцінку їх наявності, структури, динаміки, ліквідності, швидкості обороту, збалансованості надходжень і виплат, а також на виявлення чинників, які впливають на формування чистого грошового потоку. Саме така аналітична система дозволяє визначати реальні фінансові можливості підприємства та розробляти практичні заходи щодо підвищення ефективності управління коштами.

3. Об'єктом дослідження є ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» – виробничо-торговельне підприємство, основною діяльністю якого є виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів. Особливості діяльності підприємства, а саме поєднання виробництва, збуту, логістики, маркетингу та

дистрибуції, формують інтенсивний і багатоканальний рух грошових коштів, що потребує якісного обліково-аналітичного забезпечення.

Встановлено, що у 2022-2025 роках ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» демонструвало стійку позитивну динаміку основних економічних показників. Дохід підприємства зріс з 14295,5 тис. грн у 2022 році до 98640,0 тис. грн у 2025 році, чистий прибуток – з 404,6 тис. грн до 6420,0 тис. грн, активи – з 14756,5 тис. грн до 58240,0 тис. грн, чисельність працівників – з 4 до 48 осіб. Це свідчить про активне розширення масштабів діяльності та посилення вимог до оперативності обліку й управління грошовими потоками.

4. Аналіз складу грошових коштів показав, що їх загальна сума упродовж досліджуваного періоду зросла з 620,4 тис. грн до 4186,5 тис. грн. У структурі грошових активів домінують кошти на рахунках у банках, частка яких збільшилася з 87,8 % у 2022 році до 94,6 % у 2025 році. Така структура є раціональною для сучасного виробничого підприємства, оскільки безготівкові розрахунки забезпечують вищий рівень контрольованості й оперативності руху коштів.

Визначено, що основним джерелом формування грошових ресурсів підприємства є операційна діяльність. Чистий грошовий потік від операційної діяльності зріс з 518,6 тис. грн у 2022 році до 2684,4 тис. грн у 2025 році, що свідчить про здатність підприємства генерувати кошти за рахунок основної діяльності. Водночас чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності в усі роки був від’ємним і збільшився за абсолютною величиною до -1516,8 тис. грн у 2025 році, що відображає активну інвестиційну політику підприємства.

Аналіз показників ефективності використання грошових коштів засвідчив, що поряд із позитивною динамікою їх загального обсягу на підприємстві виявлено ознаки ускладнення управління ліквідністю. Коефіцієнт оборотності грошових коштів знизився з 46,40 рази у 2023 році до 25,44 рази у 2025 році, а період їх обороту зріс до 14,15 дня. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2025 році становив 0,17, а коефіцієнт збалансованості грошових потоків – 1,006. Це свідчить про зниження запасу миттєвої

платоспроможності та про необхідність підвищення точності планування надходжень і виплат.

5. Обґрунтовано, що найважливішими напрямами удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами на ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» є: деталізація аналітичного обліку за джерелами надходжень і напрямами витрачання коштів; ведення обліку за центрами відповідальності; запровадження платіжного календаря та бюджету руху грошових коштів; автоматизація формування реєстрів платежів і внутрішньої звітності; посилення внутрішнього контролю касових і банківських операцій, а також моніторингу дебіторської заборгованості.

6. За результатами дослідження розроблено комплекс заходів щодо підвищення ефективності управління й використання грошових коштів підприємства. До них віднесено: прискорення інкасації дебіторської заборгованості; упровадження системи пріоритизації платежів; синхронізацію графіка закупівель сировини та пакувальних матеріалів із прогнозом реалізації продукції; розміщення частини тимчасово вільних коштів на короткострокових депозитах; підвищення координації між відділами збуту, логістики, закупівель і фінансовим підрозділом. Розрахунки показали, що реалізація запропонованих заходів дозволяє вивільнити з обороту 1050,0 тис. грн та отримати прямий річний економічний ефект у сумі 352,0 тис. грн. Прогнозовано, що чистий рух грошових коштів за рік може зрости з 617,6 тис. грн до 1515,6 тис. грн, залишок коштів на кінець року – з 4186,5 тис. грн до 5084,5 тис. грн, коефіцієнт оборотності грошових коштів – з 25,44 до 28,12 рази, коефіцієнт абсолютної ліквідності – з 0,17 до 0,21, а коефіцієнт збалансованості грошових потоків – з 1,006 до 1,015.

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили, що для ТОВ «ВАДАРТ ГРУП», саме якість організації обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими ресурсами визначає можливість підприємства підтримувати належний рівень ліквідності, своєчасно виконувати зобов’язання, забезпечувати безперервність виробничого процесу та реалізовувати подальші напрями розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

4. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text

7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text

8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. База

даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text

9. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text

10. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг : постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 163. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text

11. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text

12. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності». База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів». Міністерство фінансів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21) «Вплив змін валютних курсів». Міністерство фінансів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text

16. Азаренкова Г. М., Журавель О. В. Управління грошовими потоками підприємства в умовах діджиталізації бізнес-процесів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. С. 45–51.

17. Базецька Г. І. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч.-метод. посіб. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 274 с.

18. Барановська В. М. Аналіз грошових потоків та їх вплив на платоспроможність і ліквідність підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 11 (75). С. 450–454.

19. Безверхий К. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками: сучасні виклики та шляхи вирішення. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2020. № 4. С. 15–23.

20. Білик М. Д., Павловська О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2020. 592 с.

21. Бланк І. О. Управління грошовими потоками підприємства : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2018. 736 с.

22. Бойко О. В., Коваленко Н. В. Впровадження ERP-систем як інструмент оптимізації фінансових ресурсів підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 63. С. 112–116.

23. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 570 с.

24. Бондаренко О. С. Аналіз грошових потоків за національними та міжнародними стандартами фінансової звітності. *Ефективна економіка*. 2018. № 5.

25. Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шигун М. М., Шумкова С. М. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Житомир : ПП «Рута», 2019. 576 с.

26. Василенко А. В. Факторинг як інструмент управління дебіторською заборгованістю та ліквідністю. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 88–96.

27. Витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань щодо ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» станом на 08.10.2025. Матеріали підприємства. URL: https://opendatabot.ua/open/edr

28. Гаврилюк В. М. Особливості бухгалтерського обліку курсових різниць при здійсненні експортно-імпортних операцій. *Облік і фінанси*. 2019. № 1 (83). С. 22–28.

29. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 522 с.

30. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 534 с.

31. Гончаренко О. М. Касові розриви на підприємстві: причини виникнення та методи запобігання. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 45–49.

32. Даниленко С. В. Оперативне фінансове планування: платіжний календар як інструмент казначейства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2023. Вип. 8. С. 34–40.

33. Деркач О. І. Оцінка ефективності використання грошових коштів торговельного підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 1. С. 134–141.

34. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

35. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

36. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз : підручник. Київ : Знання, 2017. 487 с.

37. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 630 с.

38. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 648 с.

39. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник. Київ : Алерта, 2015. 1040 с.

40. Орлова В. К. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 510 с.

41. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності : підручник. Київ : КНЕУ, 2016. 630 с.

42. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С. І., 2020. 180 с.

43. Порсюрова І. П. Факторний аналіз прибутку та прогнозування поточних витрат бізнес-структури. Innovations and prospects of world science : proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Vancouver : Perfect Publishing, 2022. P. 568–575.

44. Порсюрова І. П., Казимирчук Д. О. Фактори впливу на прибуток підприємства в умовах цифровізації. Розвиток економічних систем в умовах глобалізації : збірник тез доповідей ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 20–22 листопада 2025 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. С. 612–615.

45. Порсюрова І. П., Шапран В. С. Методичні аспекти обліку і аналізу доходів операційної діяльності підприємства. Розвиток економічних систем в умовах глобалізації : збірник тез доповідей І Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 14–16 листопада 2024 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 478–480.

46. Пушкар М. С. Управлінський облік : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2018. 628 с.

47. Рекова Н. Ю., Підгора Є. О., Ровенська В. В. та ін. Економічний аналіз : навч. посіб. Краматорськ : ДДМА, 2021. 200 с.

48. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 4-те вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2019. 654 с.

49. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 388 с.

50. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Попович Д. В., Сич О. А. та ін. Фінанси бізнесу : навч. посіб. Львів : Апріорі, 2019. 432 с.

51. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2019. 418 с.

52. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. 8-ме вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2020. 928 с.

53. Управлінські та внутрішні облікові дані ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» щодо руху грошових коштів за 2025 рік. Матеріали підприємства. URL: https://vkursi.pro/card/tov-vadart-hrup-44797369

54. Фінансова звітність ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022-2024 роки. Матеріали підприємства. URL: https://vkursi.pro/card/tov-vadart-hrup-44797369

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Кількість партнерів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» по регіонах

	Назва регіону	Кількість партнерів
1	АР Крим	-
2	Вінницька область	1
3	Волинська область	2
4	Дніпропетровська область	3
5	Донецька область	1
6	Житомирська область	1
7	Закарпатська область	2
8	Запорізька область	7
9	Івано-Франківська область	1
10	Київ	7
11	Київська область	1
12	Кіровоградська область	1
13	Луганська область	-
14	Львівська область	1
15	Миколаївська область	1
16	Одеська область	1
17	Полтавська область	3
18	Рівненська область	2
19	Сумська область	1
20	Тернопільська область	1
21	Харківська область	5
22	Херсонська область	-
23	Хмельницька область	2
24	Черкаська область	1
25	Чернівецька область	2
26	Чернігівська область	1
	ВСЬОГО	49

Таблиця А.2

Структура працівників за відділами за 2024 р.

Відділ	Кількість працівників
Виробничий	22
Маркетинг і збут	7
Логістика і склад	6
Адміністрація	4
Інші служби	3

Таблиця А.3

Чисельність працівників (2022–2024 рр.)

Рік	Чисельність працівників
2022	4
2023	23
2024	42

Таблиця А.4

Віковий склад працівників

Вікова група	Чисельність працівників
До 25 років	11
26–35 років	17
36–45 років	8
46–55 років	4
Понад 55 років	2

Таблиця А.5

Рівень освіти працівників за 2024 р.

Рівень освіти	Чисельність працівників
Середня освіта	2
Професійно-технічна освіта	8
Вища освіта	32

Додаток Б

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

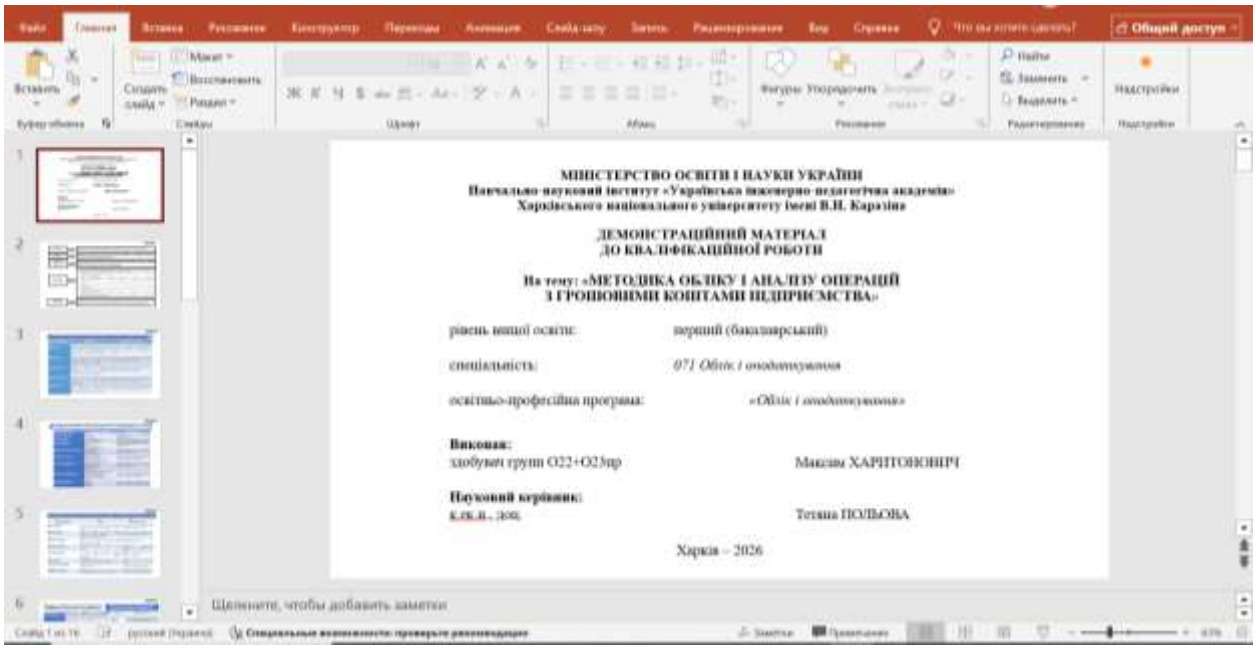

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

На тему: «МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

спеціальність: *071 Облік і оподаткування*

освітньо-професійна програма: *«Облік і оподаткування»*

Виконав:
здобувач групи О22+О23пр Максим ХАРИТОНЮК

Науковий керівник:
к.пед.н., доц. Тетяна ПОЛЬОВА

Харків – 2026

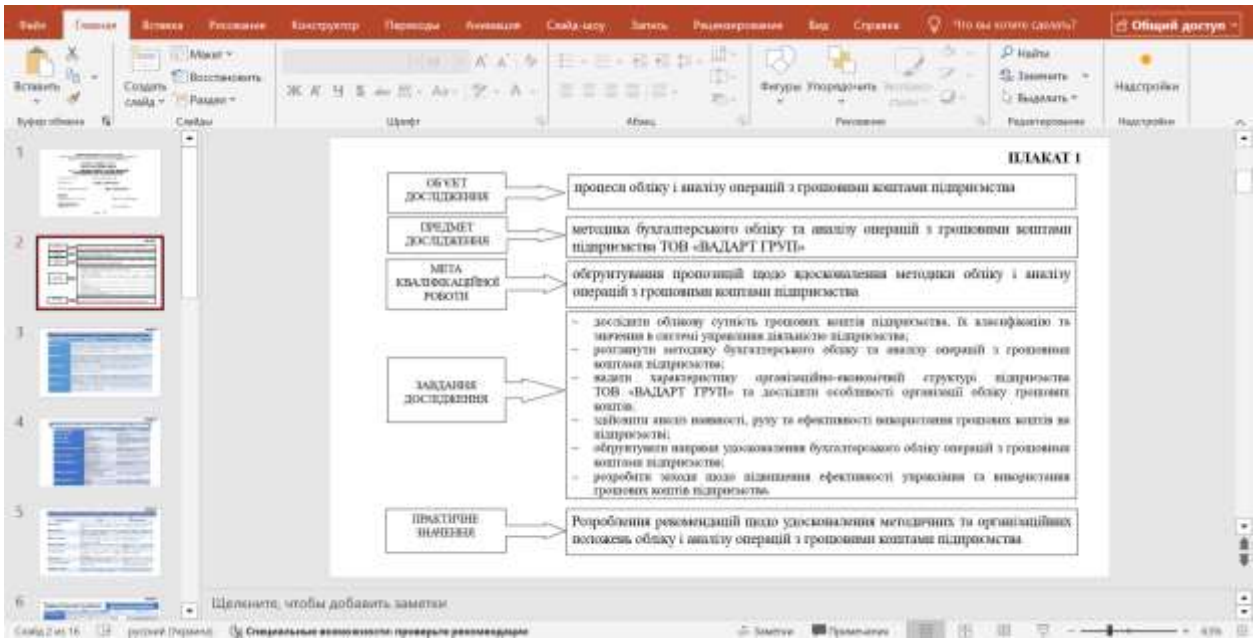

ПЛАКАТ 1

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	процеси обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства
ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ	методика бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»
МЕТА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення методики обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства
ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	– дослідити облікову сутність грошових коштів підприємства, їх класифікацію та значення в системі управління діяльністю підприємства; – розглянути методику бухгалтерського обліку та аналізу операцій з грошовими коштами підприємства; – надати характеристику організаційно-економічній структурі підприємства ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та дослідити особливості організації обліку грошових коштів; – здійснити аналіз наявності, руху та ефективності використання грошових коштів на підприємстві; – обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства; – розробити заходи щодо підвищення ефективності управління та використання грошових коштів підприємства.
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ	Розроблення рекомендацій щодо удосконалення методичних та організаційних положень обліку і аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Продовження додатку Б

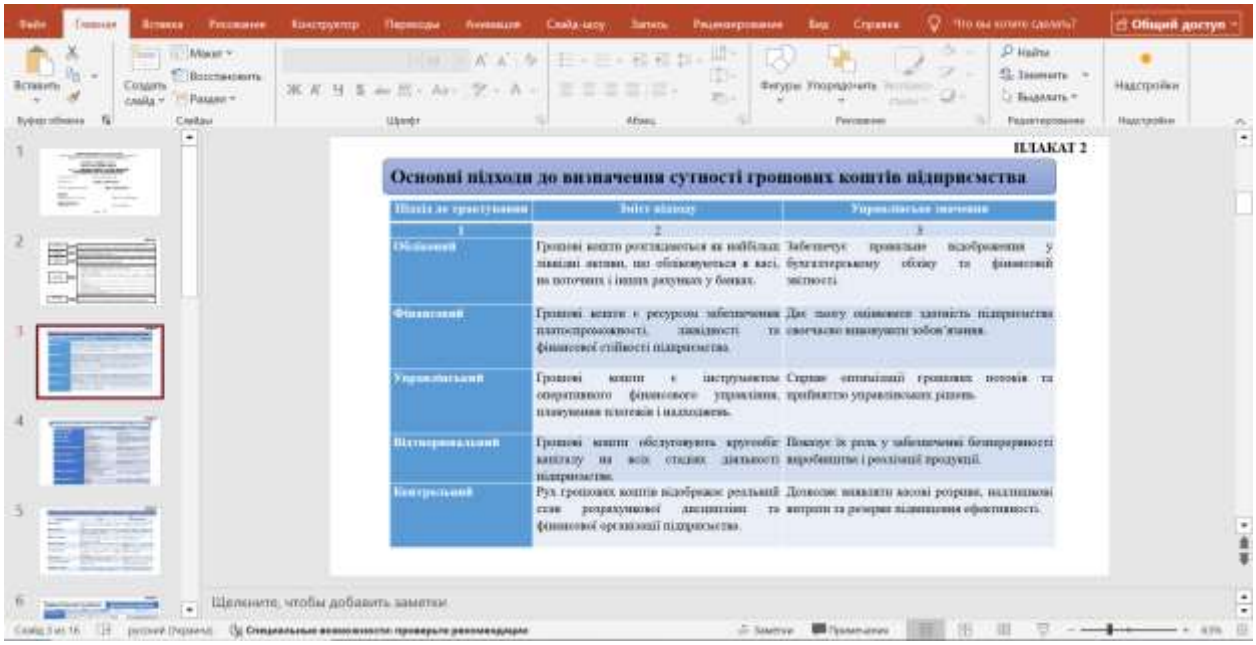

ПЛАКАТ 2

Основні підходи до визначення сутності грошових коштів підприємства

Підхід до трактування	Зміст підходу	Управлінське значення
1	2	3
Обліковий	Грошові кошти розглядаються як найбільш ліквідні активи, що обліковуються в касі, на поточних і інших рахунках у банках.	Забезпечує правильне відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.
Фінансовий	Грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства.	Дає змогу оцінювати здатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання.
Управлінський	Грошові кошти є інструментом оперативного фінансового управління, планування платежів і надходжень.	Сприяє оптимізації грошових потоків та прийняттю управлінських рішень.
Відтворювальний	Грошові кошти обслуговують кругообіг капіталу на всіх стадіях діяльності підприємства.	Показує їх роль у забезпеченні безперервності виробництва і реалізації продукції.
Контрольний	Рух грошових коштів відображає реальний стан розрахункової дисципліни та фінансової організації підприємства.	Дозволяє виявляти касові розриви, надлишкові запаси та резерви підвищення ефективності.

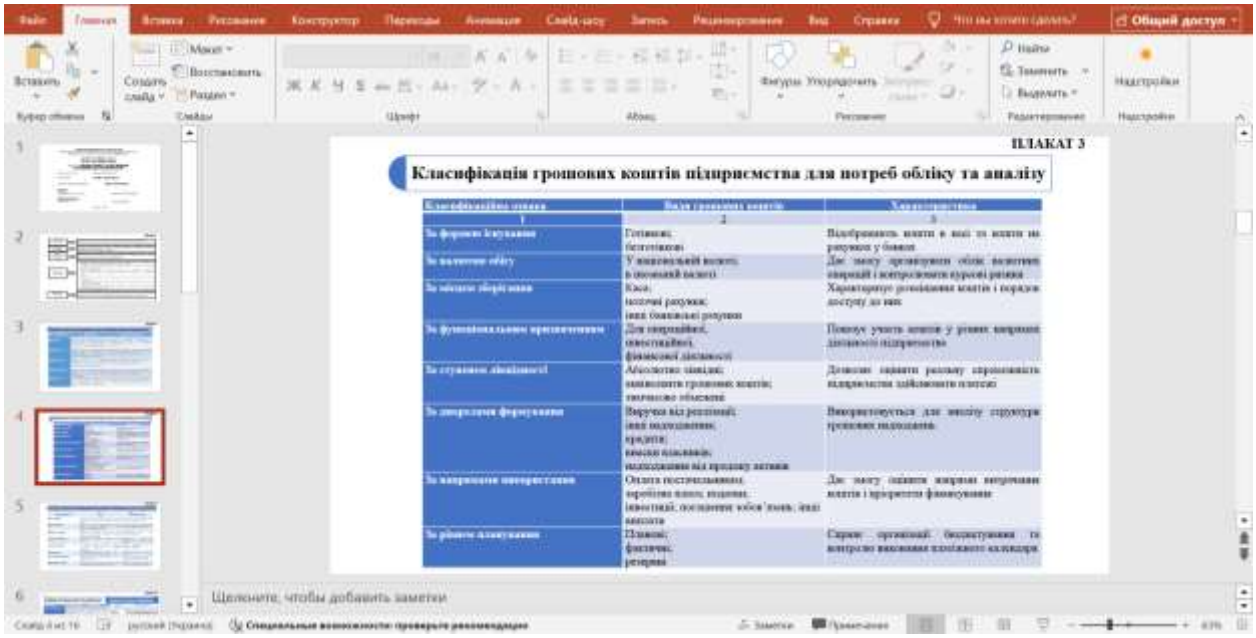

ПЛАКАТ 3

Класифікація грошових коштів підприємства для потреб обліку та аналізу

Класифікаційна ознака	Види грошових коштів	Характеристика
1	2	3
За формою існування	Готівкові; безготівкові	Відображають кошти в касі та кошти на рахунках у банках
За наявністю обігу	У вищезгаданій валюті; в іноземній валюті	Дає змогу організувати облік валютних операцій і контролювати курсові ризики
За місцем зберігання	Каса; поточні рахунки; інші банківські рахунки	Характеризує розміщення коштів і порядок доступу до них
За функціональним призначенням	Для операційної, інвестиційної, фінансової діяльності	Показує участь коштів у різних напрямах діяльності підприємства
За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні; найменш ліквідні грошові кошти; тривалого обмеження	Дозволяє оцінити рахунку спроможність підприємства здійснювати платежі
За джерелами формування	Виручка від реалізації; інші надходження; кредити; внески власників; надходження від продажу активів	Використовується для аналізу структури грошових надходжень
За напрямом використання	Оплата постачальникам; виробничі цілі, видатки; інвестиції, погашення зобов'язань, інші виплати	Дає змогу оцінити напрями витрачання коштів і пріоритети фінансування
За рівнем планування	Плановані; фактичні; резервні	Сприяє організації бюджетування та контролю виконання платіжного календаря

Продовження додатку Б

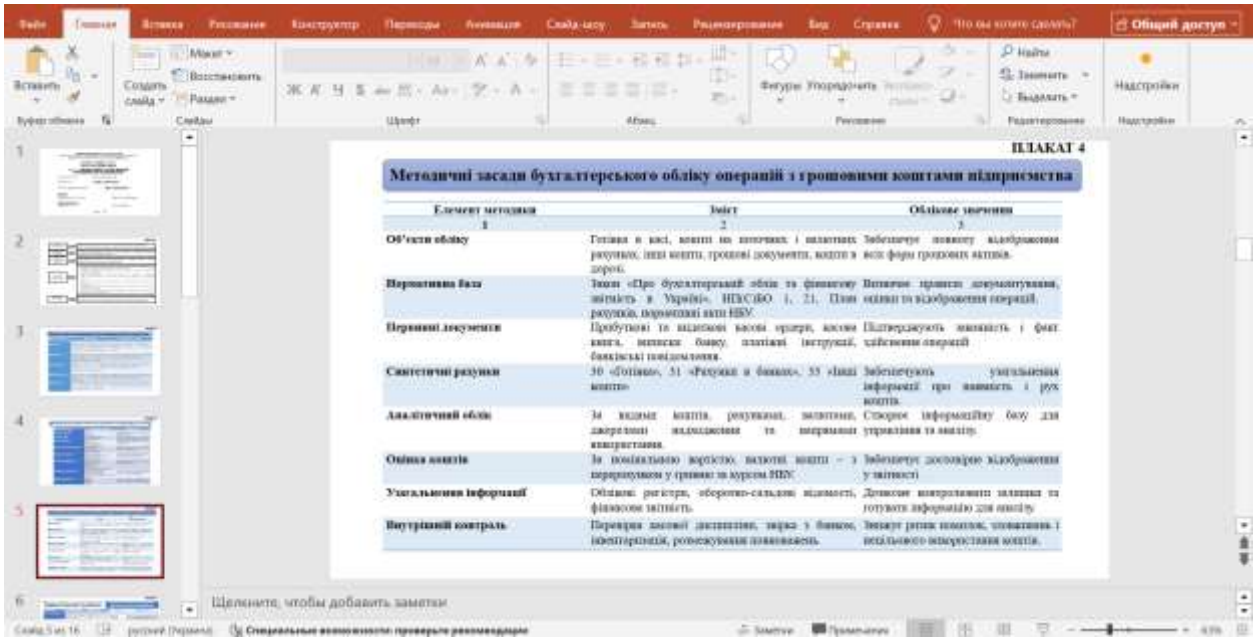

ПЛАКАТ 4

Методичні засади бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами підприємства

Елемент методики	Зміст	Облікове значення
1	2	3
Об'єкти обліку	Готівка в касі, кошти на поточних і валютних рахунках, інші кошти, грошові документи, кошти в дорозі.	Забезпечує повноту відображення всіх форм грошових активів.
Нормативна база	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1, 21, План рахунків, нормативні акти НБУ.	Визначає правила документування, оцінки та відображення операцій.
Первинні документи	Прибуткові та видаткові касові ордери, касова книга, виписки банку, платіжні інструкції, банківські повідомлення.	Підтверджують наявність і факт здійснення операцій.
Синтетичні рахунки	30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти»	Забезпечують узагальнення інформації про наявність і рух коштів.
Аналітичний облік	За видами коштів, рахунками, валютами, джерелами надходження та напрямами використання.	Створює інформаційну базу для управління та аналізу.
Оцінка коштів	За номінальною вартістю; валютні кошти – з переоцінкою у гривню за курсом НБУ.	Забезпечує достовірне відображення у звітності.
Узагальнення інформації	Облікові регістри, оборотно-сальдові відомості, фінансова звітність.	Дозволяє контролювати залишки та готувати інформацію для аналізу.
Внутрішній контроль	Перевірка касової дисципліни, звірка з банком, інвентаризація, розмежування повноважень.	Знижує ризик помилок, зловживань і нецільового використання коштів.

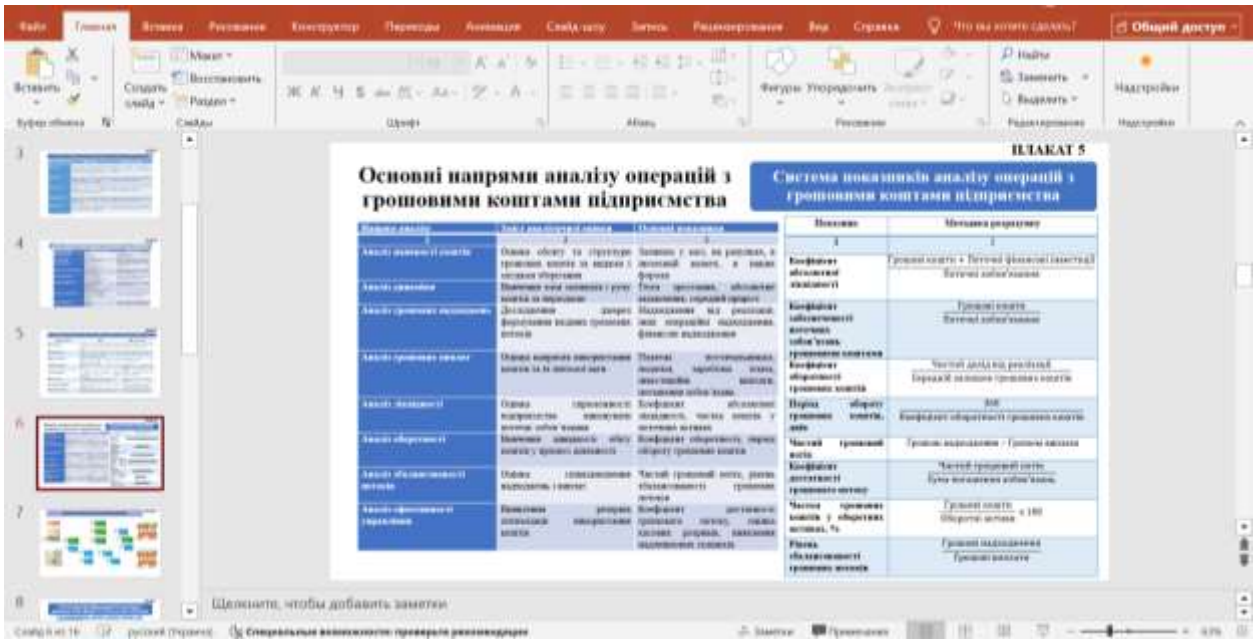

ПЛАКАТ 5

Основні напрями аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Система показників аналізу операцій з грошовими коштами підприємства

Показник	Методика розрахунку
1	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами грошових коштів	Грошові кошти / Власні оборотні кошти
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	Чистий дохід від реалізації / Середній залишок грошових коштів
Період обороту грошових коштів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності грошових коштів
Чистий грошовий потік	Грошові надходження – Грошові виплати
Коефіцієнт достатності грошового потоку	Чистий грошовий потік / Сума погашення зобов'язань
Частка грошових коштів у оборотних активах, %	Грошові кошти / Оборотні активи × 100
Рівень збалансованості грошових потоків	Грошові надходження / Грошові виплати

Продовження додатку Б

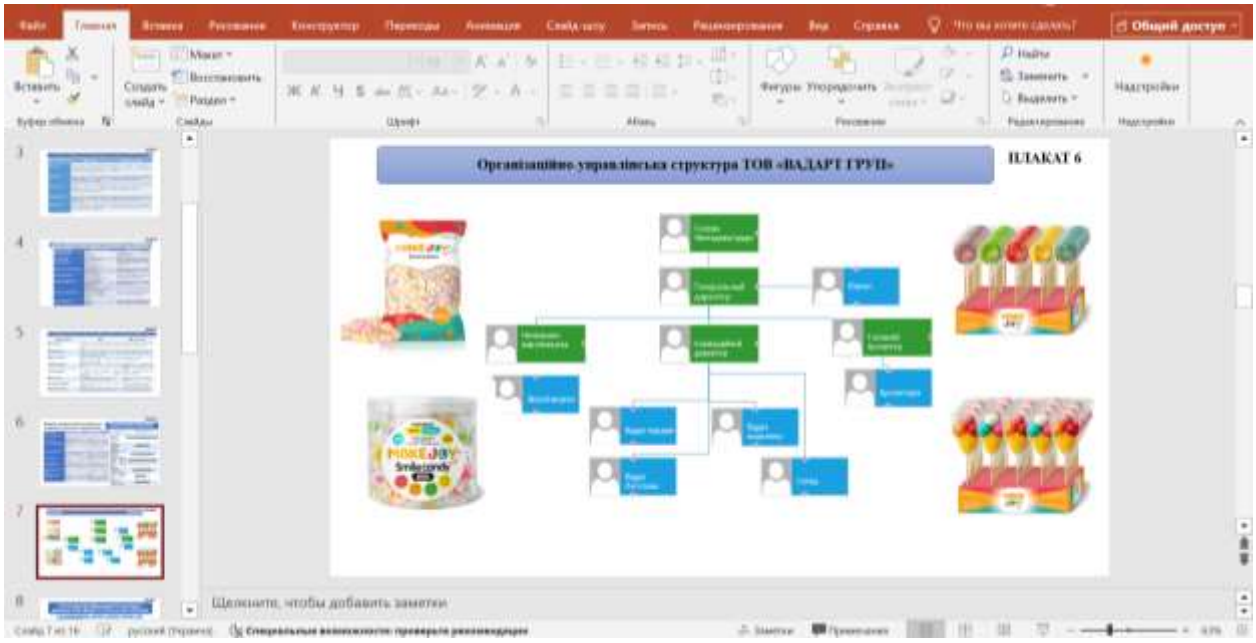

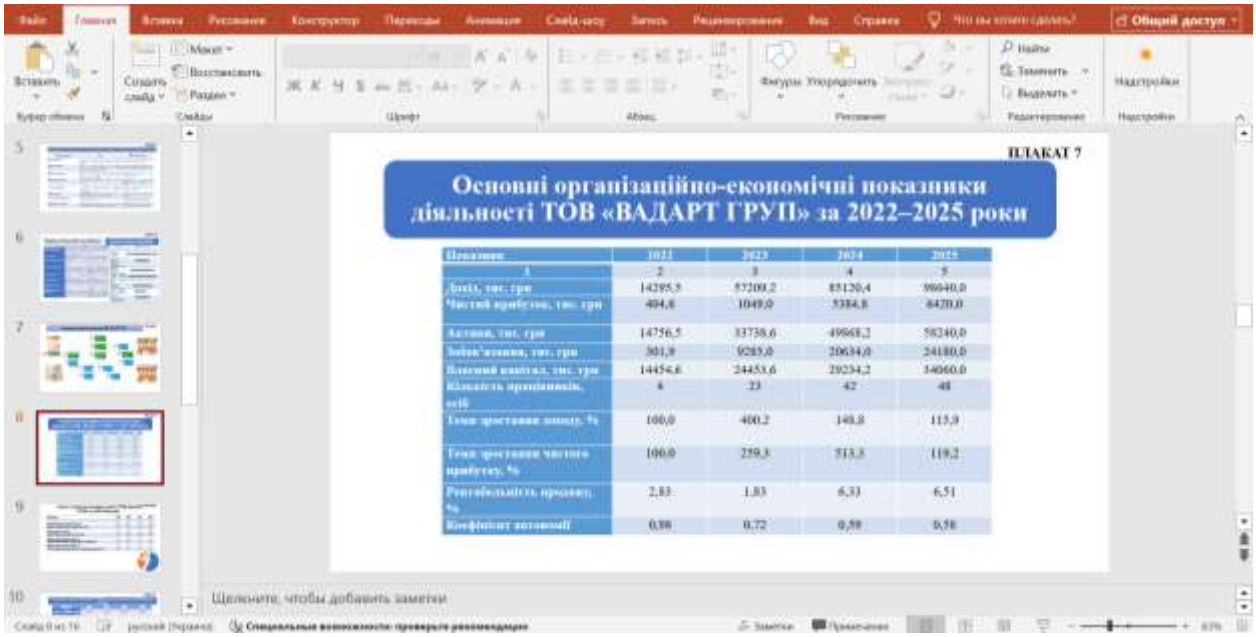

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Дохід, тис. грн	14295,5	57208,2	85120,4	98040,0
Чистий прибуток, тис. грн	404,6	1049,0	5384,8	6420,0
Активи, тис. грн	14756,5	33758,6	49868,2	58240,0
Зобов'язання, тис. грн	301,9	9285,0	20634,0	24180,0
Власний капітал, тис. грн	14454,6	24453,6	29234,2	34060,0
Кількість працівників, осіб	4	23	42	48
Темп зростання доходу, %	100,0	400,2	148,8	115,9
Темп зростання чистого прибутку, %	100,0	259,3	513,3	119,2
Рентабельність продажу, %	2,83	1,83	6,33	6,51
Коефіцієнт автономії	0,98	0,72	0,59	0,58

Продовження додатку Б

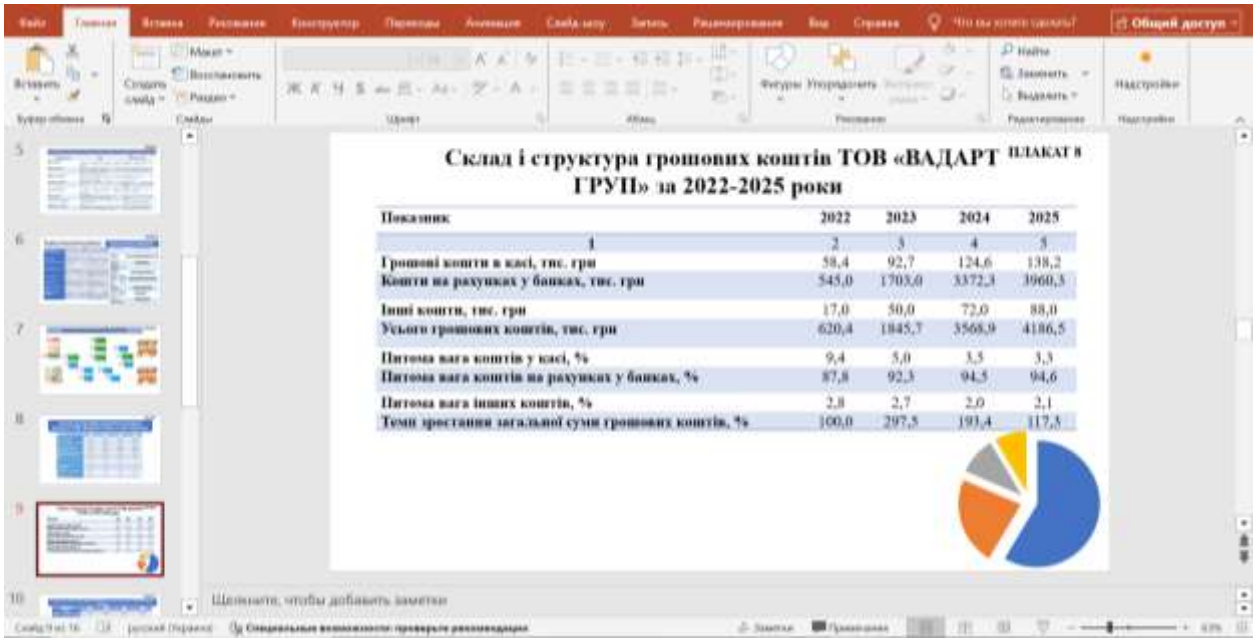

ПЛАКАТ 8

Склад і структура грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022-2025 роки

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Грошові кошти в касі, тис. грн	58,4	92,7	124,6	138,2
Кошти на рахунках у банках, тис. грн	545,0	1703,0	3372,3	3960,3
Інші кошти, тис. грн	17,0	50,0	72,0	88,0
Усього грошових коштів, тис. грн	620,4	1845,7	3568,9	4186,5
Питома вага коштів у касі, %	9,4	5,0	3,5	3,3
Питома вага коштів на рахунках у банках, %	87,8	92,3	94,5	94,6
Питома вага інших коштів, %	2,8	2,7	2,0	2,1
Темп зростання загальної суми грошових коштів, %	100,0	297,5	193,4	117,3

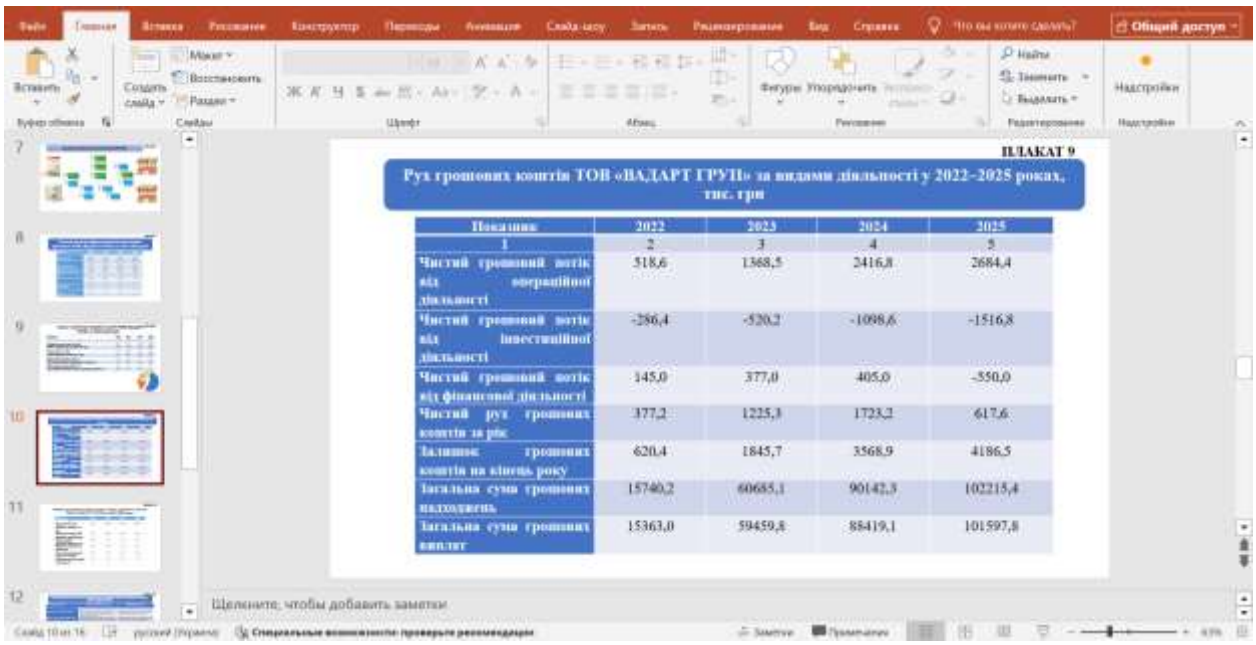

ПЛАКАТ 9

Рух грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за видами діяльності у 2022–2025 роках, тис. грн

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	518,6	1368,5	2416,8	2684,4
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-286,4	-520,2	-1098,6	-1516,8
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	145,0	377,0	405,0	-550,0
Чистий рух грошових коштів за рік	377,2	1225,3	1723,2	617,6
Залишок грошових коштів на кінець року	620,4	1845,7	3568,9	4186,5
Загальна сума грошових надходжень	15740,2	60685,1	90142,3	102215,4
Загальна сума грошових виплат	15363,0	59459,8	88419,1	101597,8

Продовження додатку Б

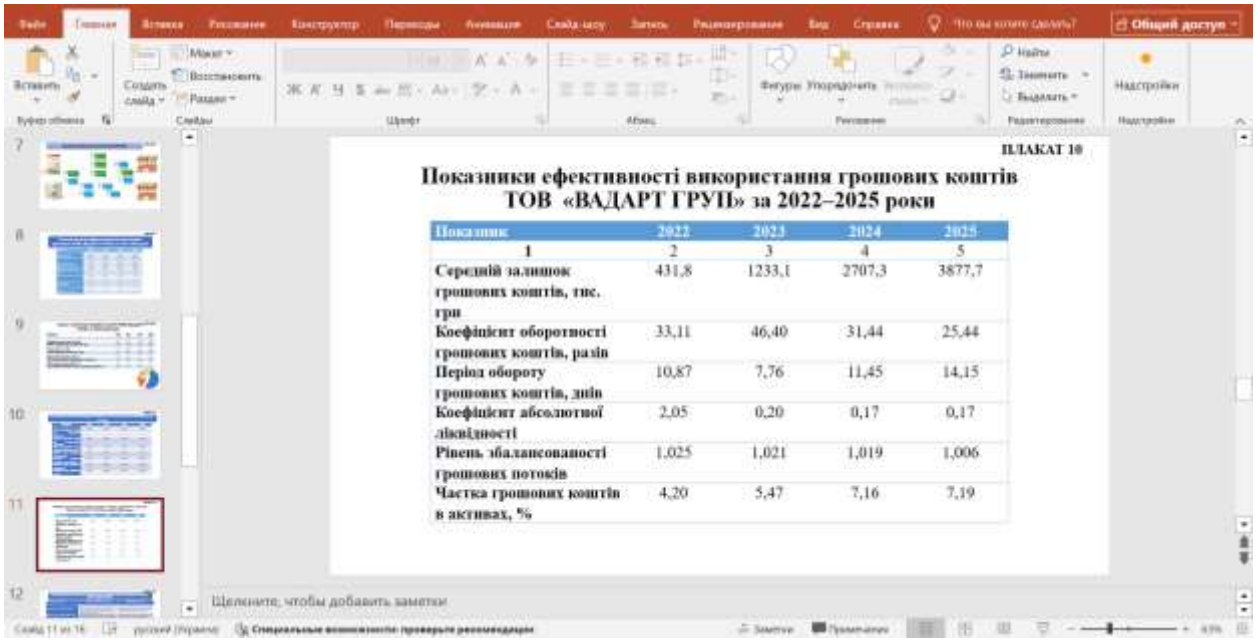

ПЛАКАТ 10

Показники ефективності використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» за 2022–2025 роки

Показник	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5
Середній залишок грошових коштів, тис. грн	431,8	1233,1	2707,3	3877,7
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, разів	33,11	46,40	31,44	25,44
Період обороту грошових коштів, днів	10,87	7,76	11,45	14,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,05	0,20	0,17	0,17
Рівень збалансованості грошових потоків	1,025	1,021	1,019	1,006
Частка грошових коштів в активах, %	4,20	5,47	7,16	7,19

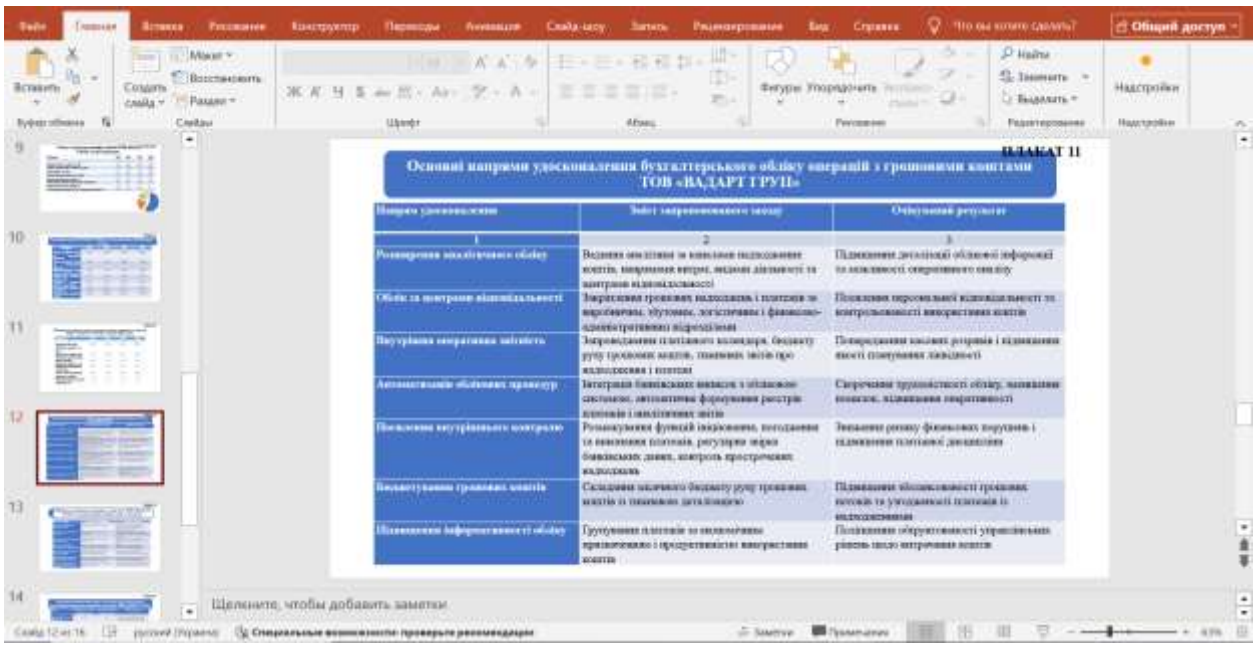

ПЛАКАТ 11

Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Напрям удосконалення	Зміст запропонованого заходу	Очікуваний результат
1	2	3
Розширення аналітичного обліку	Ведення аналітики за кожним надходженням коштів, напрямом витрат, видами діяльності та центрами відповідальності	Підвищення деталізації облікової інформації та можливості оперативного аналізу
Облік за центрами відповідальності	Закріплення грошових надходжень і платежів за виробничим, збутовим, логістичним і фінансово-адміністративним підрозділами	Посилення персональної відповідальності та контрольованості використання коштів
Внутрішня операційна звітність	Запровадження платіжного календаря, бюджету руху грошових коштів, типових звітів про надходження і платежі	Попередження касових розривів і підвищення якості планування ліквідності
Автоматизація облікових процедур	Інтеграція банківських виписок з облікною системою, автоматичне формування реєстрів платежів і аналітичних звітів	Скорочення трудомісткості обліку, зниження помилок, підвищення оперативності
Посилення внутрішнього контролю	Розмежування функцій оформлення, погодження та виконання платежів, регулярна звірка банківських даних, контроль прострочених надходжень	Зниження ризику фінансових порушень і підвищення платіжної дисципліни
Бюджетування грошових коштів	Складання місячного бюджету руху грошових коштів із тижневою деталізацією	Підвищення збалансованості грошових потоків та узгодженості платежів із надходженнями
Підвищення інформативності обліку	Групування платежів за економічним призначенням і продуктивністю використання коштів	Посилення обґрунтованості управлінських рішень щодо витрачання коштів

Продовження додатку Б

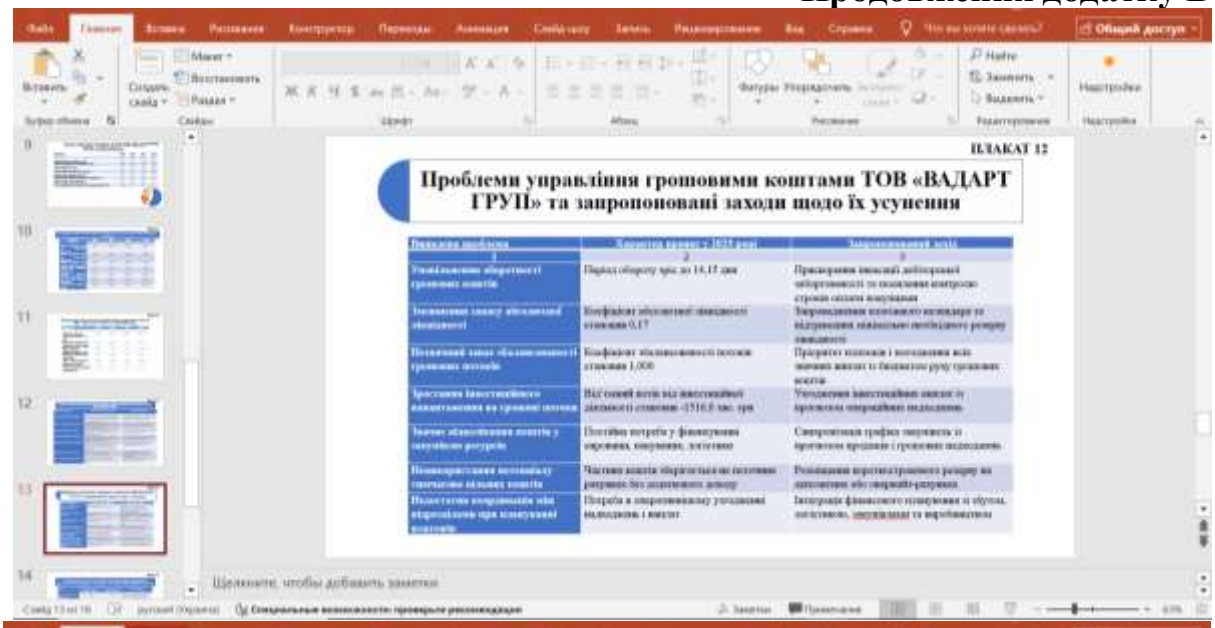

ПЛАКАТ 12

Проблеми управління грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» та запропоновані заходи щодо їх усунення

Виявлена проблема	Кількісна оцінка ризику у 2025 році	Запропонований захід
1	2	3
Уповільнення оборотності грошових коштів	Період обороту зріс до 14,15 дня	Прискорення вимоги дебіторської заборгованості та скорочення контрольних строків оплати покупцями
Зниження запасу абсолютної ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,17	Запровадження планового календаря та підтримання мінімально необхідного резерву ліквідності
Негативний запас платоспроможності грошових потоків	Коефіцієнт платоспроможності потоків становив 1,000	Пріоритетне планування і погодження всіх значних виплат із бюджетом руху грошових коштів
Зростання інвестиційного навантаження на грошові потоки	Від'ємний потік від інвестиційної діяльності становив -1516,0 тис. грн	Узгодження інвестиційних витрат із прогнозом операційних надходжень
Значне збільшення коштів у запасах ресурсів	Постійна потреба у фінансуванні виробничих операцій, зокрема запасів	Синхронізація графіка закупівель із прогнозом продажів і грошових надходжень
Неконкурентність негативного грошового залишку коштів	Частина коштів зберігається на поточних рахунках без додаткового доходу	Розміщення короткострокового резерву на депозитних або овернайт-рахунках
Недостатня координація між відділами при плануванні платежів	Потреба в упорядкованому узгодженні надходжень і виплат	Інтеграція фінансового планування в обсяги, логістику, закупівлі та виробництво

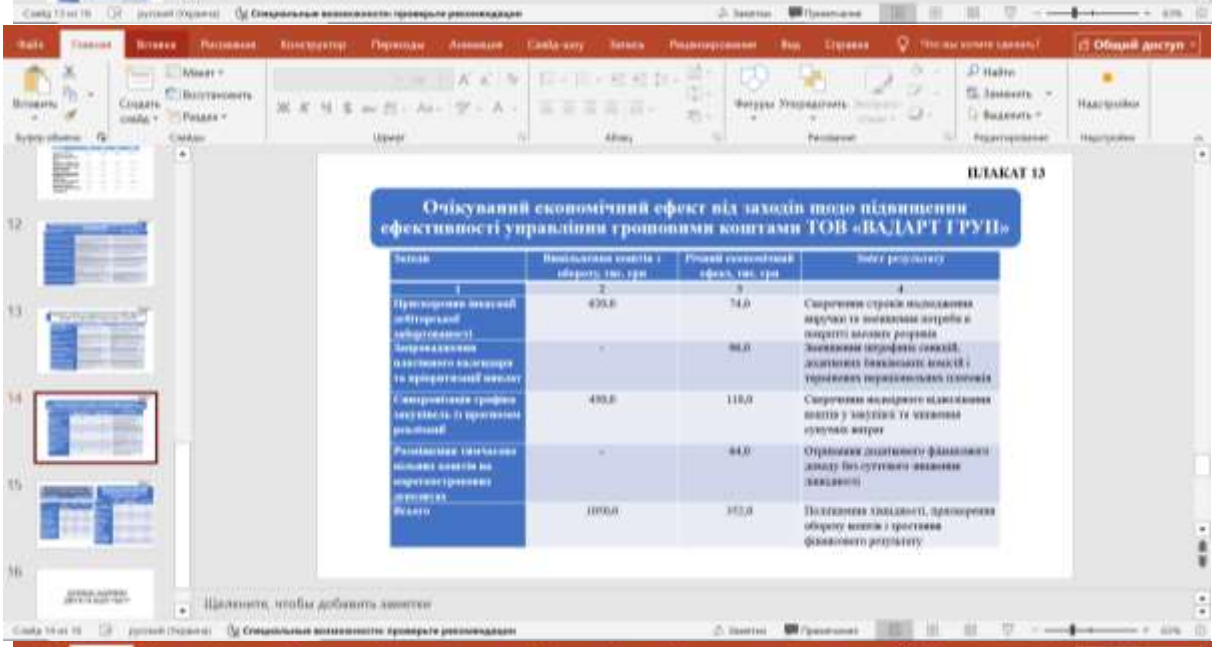

ПЛАКАТ 13

Очікуваний економічний ефект від заходів щодо підвищення ефективності управління грошовими коштами ТОВ «ВАДАРТ ГРУП»

Захід	Вивільнення коштів і обороту, тис. грн	Річний економічний ефект, тис. грн	Зміст результату
1	2	3	4
Прискорення вимог дебіторської заборгованості	830,0	74,0	Скорочення строків надходження виручки та зниження потреби в покритті касових розривів
Запровадження планового календаря та пріоритетних виплат	-	86,0	Зниження штрафних санкцій, додаткових банківських комісій і термінових перерахувань платежів
Синхронізація графіка закупівель із прогнозом реалізації	450,0	118,0	Скорочення надмірного відволікання коштів у запасах та зниження сумарних витрат
Розміщення тимчасово вільних коштів на короткострокових депозитах	-	44,0	Отримання додаткового фінансового доходу без суттєвого звуження ліквідності
Разом	1090,0	352,0	Підвищення ліквідності, прискорення обороту коштів і зростання фінансового результату

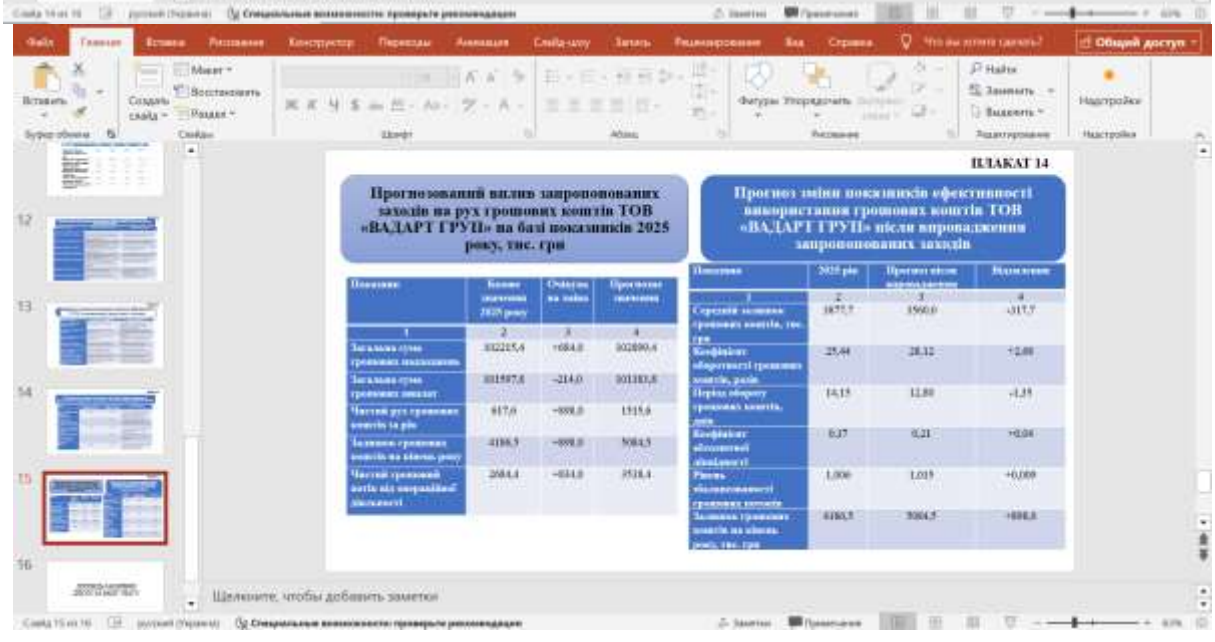

ПЛАКАТ 14

Прогнозований вплив запропонованих заходів на рух грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» на базі показників 2025 року, тис. грн

Показник	Базове значення 2025 року	Очікувана зміна	Прогнозне значення
1	2	3	4
Загальна сума грошових надходжень	832215,4	+684,0	832899,4
Загальна сума грошових виплат	831597,8	-214,0	831383,8
Чистий рух грошових коштів за рік	617,6	+898,0	1515,6
Залишок грошових коштів на кінець року	4186,5	+898,0	5084,5
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	2684,4	+834,0	3518,4

Прогноз зміни показників ефективності використання грошових коштів ТОВ «ВАДАРТ ГРУП» після впровадження запропонованих заходів

Показники	2025 рік	Прогнозне значення	Відхилення
1	2	3	4
Середній залишок грошових коштів, тис. грн	1877,7	1560,0	-317,7
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, разів	25,44	28,32	+2,88
Період обороту грошових коштів, днів	14,15	12,89	-1,25
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,17	0,21	+0,04
Рівень платоспроможності грошових потоків	1,000	1,019	+0,019
Залишок грошових коштів на кінець року, тис. грн	4186,5	5084,5	+898,0